

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Zdanění příjmů fyzických a právnických osob v České republice a vybraném státě Evropské unie

Income tax of natural and legal persons in the Czech Republic and selected country of the European Union

Jakub NEUŽIL

Plzeň 2014

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub NEUŽIL**
Osobní číslo: **K10B0602P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Zdanění příjmů fyzických a právnických osob v České republice a vybraném státě Evropské unie**
Zadávací katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Uveďte účel a zásady daní z příjmů fyzických a právnických osob.
2. Přibližte daň z příjmů fyzických a právnických osob v České republice a ve Slovenské republice.
3. Analyzujte vývoj daní z příjmů fyzických a právnických osob vybraných zemí.
4. Vyhodnoťte řešenou problematiku daně z příjmů a navrhněte její případné zlepšení.

Rozsah grafických prací: **neuveden**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 60 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

- **DUŠEK, Jiří.** *Daně z příjmů 2013.* Praha: GRADA Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4641-8
- **PAVLÁSEK, Vlastimil; HEJDUKOVÁ, Pavlína.** *Veřejné finance a daně v České republice.* Plzeň: Nava, 2011. ISBN 978-80-7211-395-8
- *Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v ČR*
- *Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmů v SR*

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Karel Karlovec**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **25. října 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Zdanění příjmů fyzických a právnických osob v České republice a vybraném státě Evropské unie“

vypracoval samostatně za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne 25.4.2014

.....

Podpis autora

Poděkování

Za ochotu, trpělivost a pevné nervy děkuji Ing. Karlu Karlovcovi, vedoucímu práce.

Dále děkuji všem, kteří mi byli nápomocni při psaní této práce.

Obsah

ÚVOD.....	8
1 Daně.....	9
1.1 Co je to daň	9
1.2 Historie daní	10
1.2.1 Historie daní z globálního hlediska	10
1.2.2 Vývoj daní na území dnešní České a Slovenské republiky	15
1.2.3 Vývoj daňové soustavy od vzniku ČR.....	18
1.2.4 Vývoj daňové soustavy od vzniku SR	21
1.3 Funkce daní	24
1.4 Klasifikace daní.....	25
1.5 Základní pojmy a daňové náležitosti.....	27
2 Zdanění příjmů v ČR a SR	30
2.1 Daň z příjmů fyzických osob	32
2.1.1 Poplatníci daně z příjmů fyzických osob	32
2.1.2 Předmět daně.....	32
2.1.3 Osvobození od daně.....	33
2.1.4 Základ daně.....	34
2.1.5 Příjmy ze závislé činnosti	34
2.1.6 Příjmy ze samostatné činnosti.....	36
2.1.7 Příjmy z kapitálového majetku	38
2.1.8 Příjmy z nájmu.....	39
2.1.9 Ostatní příjmy	39
2.1.10 Příjmy osvobozené od daně	40
2.1.11 Nezdánitelná část základu daně	41

2.1.12	Sazba daně	42
2.2	Daň z příjmů právnických osob	43
2.2.1	Poplatníci daně z příjmů právnických osob	43
2.2.2	Předmět daně.....	43
2.2.3	Osvobození od daně.....	44
2.2.4	Základ daně.....	45
2.2.5	Sazba daně	46
2.2.6	Zdaňovací období	46
2.3	Společná ustanovení.....	47
2.3.1	Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů.....	47
2.3.2	Odpisy.....	47
2.3.3	Položky odečitatelné od základu daně	49
2.3.4	Sleva na dani a daňový bonus.....	49
2.3.5	Zálohy na daň.....	50
2.3.6	Daňové přiznání	51
3	Daňové úniky.....	52
3.1	Definice daňového uniku	52
3.1.1	Legální daňové úniky.....	52
3.1.2	Nelegální daňové úniky	53
3.2	Druhy daňových úniků	54
3.3	Charakteristika nelegálních daňových úniků ČR.....	54
3.4	Charakteristika nelegálních daňových úniků SR	56
3.5	Příčiny daňových úniků.....	57
3.6	Hodnocení problematiky daňových úniků v ČR a SR	58
4	Hodnocení problematiky DzPv ČR a SR	60
	ZÁVĚR	63

Seznam obrázků.....	65
Seznam použitých zkratek	66
Seznam použité literatury	67

ÚVOD

Různé formy zdanění příjmů, ať už se v historii lidstva nazývaly jakkoliv, nás provázejí již po několik tisíciletí. Daňové systémy se postupně stávají sofistikovanějšími a přesnějšími a bez alespoň základní znalosti daní si dnešní svět a jeho fungování již nelze představit. To platí jak z globálního hlediska, tak z hlediska fungování států, velkých i malých firem, právnických i fyzických osob, podnikatelů i zaměstnanců. Daně jsou pro většinu z nás pevně spjaty s pracovním životem, jsou tedy pro náš život důležité, ať chceme nebo ne, stejně jako jejich funkce. Proto jim byla věnována pozornost i v této práci.

Bakalářská práce je dělená do čtyř základních oddílů. První z nich obsahuje úvod a dále především obecná témata týkající se základních zásad daně z příjmů a vysvětlení zdanění příjmů jako takového, jeho podstaty, účelu a účinku. Další podstatnou část tohoto oddílu tvoří historický pohled na vývoj daní, a to jak z globálního hlediska, tak na vývoj daní a konkrétně daní z příjmů na území dnešní České a Slovenské republiky. Zde je s podrobností odpovídající rozsahu této práce ilustrováno, jakým způsobem vznikaly první předchůdci moderních daní, jak se daně vyvíjely, upravovaly, k čemu, jak a kdy byly používány a jakým způsobem vznikly moderní daňové soustavy.

Oddíl druhý, hlavní oddíl práce, je zaměřen na zdanění příjmů fyzických a právnických osob v ČR a SR. Popsány jsou zde do přiměřených a srozumitelných detailů způsoby, jak a z čeho se v obou státech daně stanovují a vyměřují, a jaké skutečnosti hrají při výpočtech těchto přímých daní roli, jak lze daňový základ a daňovou povinnost snižovat v našem vlastním zájmu a mnoho dalších pohledů na zdanění příjmů.

Oddíl třetí obsahuje pohled na daňové úniky, které jsou zde rozebrány jak z pohledu ČR, tak SR. V oddílu je pohled na teorii daňových úniků a dále jsou uváděny jednotlivé možné příčiny, fakta a statistická data, včetně hodnocení.

Čtvrtý oddíl obsahuje hodnocení stávajícího systému zdanění příjmů ve smyslu jeho nedostatků, ale i pozitiv, možných zlepšení a triků, náhledu do možného budoucího vývoje včetně několika inspirativních příkladů z jiných států.

Poslední listy práce jsou věnovány závěru, který obsahuje shrnutí nejdůležitějších poznatků práce a pohled na ně.

1 Daně

1.1 Co je to daň

„Definice daně se liší publikace od publikace, autor od autora. Nejčastěji se však používá ta, která definuje daň jako „povinnou, zákonem předem stanovenou částku, kterou se odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomickému subjektu“. (Široký, 2008, s. 9)

Daň je tedy platba peněžní, neúčelová, nenávratná, povinná, neekvivalentní a povětšinou pravidelná.

Rozdělit lze daně na ty, které je povinnost platit pravidelně, jako periodicky se opakující platbu se stejnou nebo nestejnou částkou, například daň z příjmů, a na ty, které platíme jednorázově při vzniku jednorázové daňové povinnosti, například při dani z nabytí nemovité věci.

„Platbou daně se tedy přenášejí finanční prostředky ze soukromého sektoru do sektoru veřejného. „Daň tak představuje transfer finančních prostředků od soukromého k veřejnému sektoru“. (Široký, 2008, s. 9)

S pojmem „*daň*“ jsou velice úzce spjaty i pojmy „*daňová soustava*“ a „*daňový systém*“. Pro pochopení základního rozdílu mezi nimi definujme, že „...daňová soustava představuje souhrn daní vybíraných v určitém státě v určitém čase. Z právního hlediska to jsou jednotlivé daně upravené v daňových zákonech.“ (Grůň, 2008, s. 119) Jejich charaktery jsou ovlivňovány mnoha faktory, např. historický vývoj, charakter ekonomiky konkrétního státu, jeho velikost, skladba a obyvatelstvo.

Naproti tomu *daňový systém* je pojmem širším, „...zahrnuje (kromě daňového systému) i právně, organizačně a technicky konstituovaný systém institucí, které zabezpečují správu daní, jejich vyměřování, vymáhání a kontrolu, a rovněž systém nástrojů, metod a pracovních postupů, které tyto instituce uplatňují ve vztahu k daňovým subjektům.“ (Široký, 2008, s. 10)

1.2 Historie daní

Vznik peněžních daní, jak je dnes chápeme, je velice úzce spjat se vznikem společenství, organizovaných států a je přímo závislý na vzniku peněžního systému a hospodářství. Daně tedy vznikaly nezávisle na sobě na mnoha místech na zemi, aniž by se jejich systémy výrazně ovlivňovaly. Díky tomuto faktu a díky rozmanitosti a tvořivosti lidského myšlení byly daňové systémy už od jejich raného vzniku velmi bohaté, stejně jako celá jejich historie.

1.2.1 Historie daní z globálního hlediska

Původní význam daní lze velice jasně spatřovat v období starého Řecka a Říma, kde daně sloužily především jako způsob financování státní autority, tedy především panovníka. Teprve v pozdějším období byly daně zároveň součástí financování státu jako takového.

Otrokářská společnost

První daně se objevily v otrokářské společnosti. Tyto společnosti jsou spjaty i se vznikem prvních států, a to z důvodu rozdělení společnosti na dvě hlavní skupiny - otrokáře a otroky, tedy vládnoucí a poddané.

První takové státy vznikaly na přelomu 4. a 3. tisíciletí př. n. l. v Mezopotámii a Egyptě, vrcholné formy dosáhla otrokářská společnost v Řecku a Římě. Zde byly daně přijímány především v naturální podobě a sloužily jako příležitostný, tedy druhořadý panovníkův zdroj. Hlavním jeho příjmem totiž tehdy byly kořisti válečné.

Výdaje na stát jako takový tehdy byly minimální, v antice byla většina státních funkcí pouze čestných, jedině, co bylo potřeba financovat, bylo právě vojsko, veřejné stavby a správa, a na tyto výdaje si stát vydělal nedaňově, a to především pronájmem veřejných staveb a zpoplatněným používáním např. kanalizací, cest atd. Později se vybíraly i jednorázové poplatky za hlavu, za pozemky atd. Veškeré výnosy státu byly bez jejich schraňování spotřebovávány.

Ve starém Egyptě se vybíraly daně čistě v naturální formě, a to především jako část výtěžku z půdy a výrobků. Panovník na ně měl nárok z důvodu jeho absolutního vlastnictví všech těchto statků. Daně jako takové tehdy neměly valného smyslu, neboť nebyly z hlediska základních funkcí daní potřeba. Sloužily pouze k dalšímu bohatnutí

panovníka (jemuž patřilo vše) a k redukci majetku poddaných. Vše, co poddaným a otrokům zbývalo nad rámec základní obživy a nutnosti pro život, bylo daněmi vybráno. Cílem bylo zabránit bohatnutí.

Staré Řecko pojalo daně především jako dobrovolné, byly chápány jako jakási občanská uvědomělosti vůči státu. Dále se vybíraly daně pozemkové, které v pozdější době dosahovaly až 20 % výnosu z pozemku. Dalšími odvody do státní kasy byly daně z chovu dobytka, poplatky za otroka a poplatek při narození syna.

Antický Řím využíval k příjmům především dobyté území, které jakožto jeho vlastník (včetně veškerého majetku obyvatel tohoto území) podroboval zdanění, kdy jeho dosavadní vlastníci odváděli část svých příjmů v naturální formě panovníkovi, v některých případech byly pozemky zabaveny úplně a přidělovány do vlastnictví římským občanům. V případě potřeby byl dále zaveden jednorázový tribut, který byli povinni platit obyvatelé dobytého území.

Celkově lze tuto dobu charakterizovat z pohledu daní jako značně rozkolísanou, nepravidelnou (stejně jako i výše plateb vykazovala vysoké výkyvy), v některých případech dokonce dobrovolnou.

Daně ve feudální společnosti

S vývojem společnosti pokročily i daňové systémy. Proto jejich pojetí bylo v období feudalismu od období starověku zcela odlišné a do jisté míry mnohem složitější. Tento rozdíl byl nejpatrnější konkrétně ve středověku, převážně pak v jeho vrcholné podobě. Stále se daně týkaly převážně panovníka jako takového a pouze z velmi malé části dotovaly funkce státu, kde figurovaly především jako občasná podpora.

Daně zde postupem času přestávaly mít naturální charakter, který se nahrazoval charakterem peněžním. Rovněž platby se staly častějšími, až dostaly čistě pravidelný charakter. Co se týče státu, sloužily však stále především k financování armády ve válečných taženích. Společnost se začala dělit na tři vrstvy a stále častěji se vyskytovaly výjimky z placení, a to především pro církve a šlechtu.

Specifickou formou daní pak byly odvody církvi. Těmito odvody byly především desátky, jejichž oblíba povětšinou nebyla vysoká a jsou důvodem i mnoha krveprolití. Názory na skutečnost, jestli se tyto odvody dají považovat za daň alespoň částečně, se značně liší. Často bývají kritizovány kvůli možnosti obrovského bohatnutí církve

prakticky bezdůvodně. Jako další příklad odvodů církvi můžeme použít tzv. železné krávy. Tyto krávy byly majetkem farností, které je získaly zcela zdarma buďto desátkem nebo odpustkem. Takový dobytek byl pak pronajímán nejchudším, kteří neměli dostatek prostředků na dobytek vlastní. Kráva musela být při vrácení farnosti ve srovnatelném stavu a ceně, v jiném případě bylo třeba uhradit rozdíl nebo v případě úmrtí krávy nahradit krávu celou. To pro většinu těchto nejchudších nebylo možné, raději tedy smrt krávy nebyla přiznána a často se za pronájem takové krávy platilo ještě mnoho let po její smrti, proto název železná, tedy věčná kráva.

K tomuto období patří taktéž vznik tzv. mocenského dualismu, podle jehož principu náležely nepřímé daně panovníkovi a daně přímé připadly šlechtě. Postupně se zavedly čtyři základní druhy odvodů.

Domény

Domény byly odvody z výnosů panovníkova majetku, především pak z půdy. Povětšinou měly stále naturální charakter, tedy část úrody, maso z porážky atd.

Regály

Regály, jak se nazývaly poplatky za určitá práva, která propůjčoval panovník, který byl jejich výlučným vlastníkem. Šlo zde především o poplatky z práva těžít, zpracovávat suroviny, právo ražby mincí. Tato práva se pak podle jejich určení nazývala např. regálem mincovním, regálem horním, dále regálem soudním atd.

Kontribuce

Ve vrcholném středověku se k těmto dvěma odvodům přidaly tzv. kontribuce, které bývají označovány jako předchůdce přímých daní. Odváděly se poplatky z hlavy, z majetku i z výdělku. Vzhledem k okamžitému investování těchto vybraných peněz ze strany státu byly výběry nepravdělné, podle potřeb státu. Byly určovány a vybírány tzv. repartiční metodou, kdy byl nejprve schválen potřebný celkový výnos daní, který byl pak rozdělován mezi města a nakonec mezi konkrétní poplatníky.

Akcízy

Posledním významným odvodem byly akcízy, které představovaly první formu přímých daní a staly se promyšlenějšími nástupci regálů. Akcíz byl využíván především k odvodům z výrobků prodávaných na tržištích a ostatních oběžných komodit, byl

v podstatě obdobou spotřební daně, zdaňoval se dobytek a veškeré prodejní výrobky. Dále byl touto formou zpoplatněn právní převod zboží podle jeho ceny. Obchod však nebyl zdaněn zdaleka tolik, jako tvorba hodnoty, tedy půda, lov, zemědělství atd., zde tedy často bohatli židé, kteří se věnovali obchodu.

V období pozdního feudalismu začaly vznikat seznamy nemovitostí a jejich vlastníků, tzv. katastry, které daly základ pozdějším majetkovým daním. Majetek tedy přešel do držení lidu z držení panovníka. Taktéž se objevovali první organizovaní výběrčí daní, pachtýři, kteří díky zaplacené licenci mohli vybírat od obyvatel daně, jejichž část tvořila pachtýřovu odměnu. Bylo tedy v jeho vlastním zájmu, aby byly daňové úniky minimalizovány.

Období liberalismu

Dalším výrazným vývojem prošly daně a odvody v období liberalismu, tedy od období 17. století. Liberalismus se už od počátku snažil minimalizovat jakékoliv zásahy státu do chodu ekonomiky, což na jednu stranu snižovalo daňové zatížení a potřebu daní, ale zároveň rapidně vzrůstají úlohy státu v závislosti na zvětšujících se oblastech, které jsou státem ovlivňovány, stejně tak roste i jejich počet. Roste kolonizace, která je státem financována, roste potřeba zdravotnictví, školství a veřejné správy.

V tomto období jsou daně pravidelné již prakticky bez výjimky. Staly se tak povinnými platbami pro všechny ekonomické subjekty, již se daly nazývat všeobecnými a chod státu byl již v největší části financován právě daněmi. Kontribuce a akcízy z minulé subkapitoly tak položily základ přímých a nepřímých daní. Daně přímé se rozdělily na dva základní typy, daně důchodové (z příjmů) a daně výnosové (z výrobních výsledků).

Anglosaské země se vydaly cestou převažujících důchodových daní, které zde byly zavedeny v roce 1799. Výši důchodové daně zde ovlivňoval především počet dětí, typ vykonávaného povolání a rodinný stav.

V oblasti kontinentální Evropy, především pak v Německu, Francii a Rakousko-Uhersku, převládaly naopak daně obchodové a výnosové.

Stále rostoucí úloha státu si vynutila na přelomu 19. a 20. století další změny ve struktuře daní. Velká část výdajů státu plynula do vzdělávání, rostoucího zdravotnictví a daňové výnosy již taktéž zabezpečovaly cíle sociální politiky. V tomto období proběhlo

několik rozsáhlých daňových reforem, které znamenaly především následující zásadní změny:

- velikost majetkové daně je již určován podle skutečného stavu, nikoliv podle vnějších znaků, jako např. velikost pozemku, zastavěná plocha atd.,
- zavádí se daňové přiznání jakožto samostatný a hlavní dokument určený pro vybírání daní,
- sazba daně je již běžně progresivní, především díky prudce stoupajícímu počtu dělníků ve společnosti.

S výjimkou Německa se ve většině států rapidně zvýšil podíl přímých daní, spotřební daň přestala být vybírána u nezbytného zboží. Zdaňovány jsou nadále většinou jen cigarety, líh, cukr, kakao, čaj a petrolej. V tomto období se začíná používat i termínu „*daňový únik*“, a to především u daňových přiznání firem, které mohou být nesprávně vypočtené.

Období světových válek

Během první světové války nebyl daňový systém nijak výrazně reformován, byla pouze zavedena válečná daň, která postihovala válečné zisky podnikatelů a firem, sazba byla progresivní mezi 5 % až 45 %. Mezi dvěma světovými válkami se nadále zvyšovalo daňové zatížení, ve vyspělých státech dosahovala daň i 30% HDP. Hlavním důvodem tohoto zvýšení byla snaha států obnovit propadlou ekonomiku. Opět se zavedla spotřební daň i na nezbytné zboží, bohatší pak odváděli daně válečné, majetkové dávky apod. Vysoké příjmy byly i vysoce daněny. Dalším důvodem pro opětovné navyšování daní byla příprava států na další válku a hospodářská krize. Během druhé světové války se situace opakovala, k většině daní byly stanoveny vysoké přírážky a přepychová daň byla zrušena. (Široký, 2008)

Poválečný vývoj daní

Po druhé světové válce doznávají daně již čím dál častějších změn, těsně po válce se jako hlavní jevila snaha států o opětovnou stabilizaci ekonomik, daň tedy začala plnit i funkci stabilizační. Progresivní daňové sazby dosahovaly ve státech jako USA a ve většině severní Evropy nejvyšších sazeb až 90 %. Daňová kvóta často přesahovala 50 % HDP. V roce 1967 se zavedla daň z přidané hodnoty pro všechny členské státy Evropského hospodářského společenství.

Po ustálení ekonomik je postupně během 70. - 90. let stále více prosazována politika stimulace nabídky, docházelo tedy ke snižování daní, daňových břemen a mezních daňových sazeb. Nepřímé daně opět rostou na úkor daní přímých, rozšiřuje se zavádění DPH i v dalších zemích, dochází k harmonizaci DPH v zemích EU.

V současnosti trend zvyšování nepřímých daní na úkor daní přímých pokračuje a zavádí se nové strategie pro boj proti daňovým únikům a praní peněz.

1.2.2 Vývoj daní na území dnešní České a Slovenské republiky

Na území dnešní České a Slovenské republiky se první zmínky o celním regálu datují k 10. století, i zde byly daně tehdy dobrovolné. Až na konci 10. století byla zavedena první povinná daň, a to daň míru. První majetkové a výnosové daně se zde začaly objevovat ve 12. století, šlechta a církve však daně neplatila.

V 16. století již existovaly kromě přímých daní (příjem, majetek, hlava) i daně nepřímé, z piva a vína, obyvatelé vesnic však platili poloviční daň než měšťané. Ze stejného století rovněž pochází zmínky o pokusech o první katastr.

Postupně byly zaváděny daně z masa, daně na nápoje, zvláštní daň platili i židé, daň z komínů, přepychové daně (zlato, kožešiny,...), daň z každého sklizeného snopu obilí, tedy tzv. snopný halěr, stoupá clo. Daně zde dosáhly svého vrcholu v roce 1625, poté již pozvolně klesaly.

Za dob Marie Terezie docházelo k postupnému rušení všech těchto zvláštních daní, klesal podíl kontribučních daní a byla zavedena povinná „řádná platba“, známá jako „militare ordinarium“, která postihovala výtěžky z půdy vesnického obyvatelstva, daň známá jako „militare extraordinarium“ oproti tomu byla platbou dobrovolnou a byla placena z půdy vrchnosti. Jak je z názvu obou daní patrné, výtěžek těchto daní byl použit pro vojenské potřeby.

Během 19. století nastalo množství úprav daňové soustavy, byla zavedena daň výdělková, vznikl stavební katastr a daň domovní, dále daně z potravin. V polovině století pak bylo zřízeno ministerstvo financí. Ke konci století významně narostl výnos daně z tabáku, celková suma této daně převyšovala výši všech ostatních vybraných nepřímých daní. Kromě daně z cukru byla zavedena i daň z umělých sladidel.

Na počátku dvacátého století nedošlo k výraznějším daňovým změnám, snad kromě zavedení válečné daně, jejíž progresivní sazba stoupala až k 45% zdanění podnikatelů.

Válečné přírážky byly v období kolem první světové války zavedeny takřka u všech daní.

Vznik ČSR

Vznik samostatné republiky nebyl nikterak snadný ani z pohledu daňového. Roku 1918 bylo zřízeno Ministerstvo financí ČSR a počalo úsilí o sjednocení daňového systému, který nebyl na celém území nově vzniklé ČSR stejný. Byl tedy převzat daňový systém Rakouska-Uherska, který byl v následujících letech upravován.

Daně válečné byly vybírány ještě dlouho po skončení první světové války a jejich platnost se stále prodlužovala. Výrazně upraveny byly především daně nepřímé, zavedena byla např. daň nápojová, daň z droždí, kypřících přípravků, daň z minerálních vod a daň z motorových vozidel, dále daň z obratu a později i daň přepychová.

V roce 1927 proběhla daňová reforma, která zavedla mj. časovou shodnost berního roku s kalendářním rokem. Po této reformě existovaly tyto daně:

- Daně přímé:
 - daň důchodová (progresivní, 1–29 %)
 - výnosové daně:
 - všeobecná daň výdělková (pro podniky jako FO, až 4% zdanění),
 - zvláštní daň výdělková (pro PO, 8 %),
 - pozemková daň (sazba daně 2 %),
 - domovní daň (rozlišována dle charakteru budovy a místa, 8–12 %),
 - daň rentová (příjmy FO i PO, platí, jen pokud nedaněny jinou daní 1–10 %),
 - daň z tantiém (daň z odměn členům orgánů a. s., sazba 10 %),
 - daň z vyššího služného (plat nad určitou hranici, sazba 3 %),
 - daň z obohacení (dědictví, dar, sazba 2–25 %).
- Daně nepřímé:
 - daň z obratu (každý převod statků a práv v tuzemsku a z dovozu (až na výjimky) 1–2 %),
 - přepychová daň (některé potraviny a luxusní zboží 10 %, 12 %, pro vědecké a jinak prospěšné účely 2 %),
 - akcízy:

- spotřební daně nápojové (některé alkoholické nápoje, sodová a minerální voda),
- spotřební daně na jiné potraviny (např. cukr, maso, droždí),
- spotřební daně na jiné spotřební předměty (uhlí, motorová vozidla, zapalovadla, apod.).

V následujících letech bylo postupně zavedeno několik mimořádných daní, například daň z umělých jedlých tuků, branný příspěvek (počítaný ze mzdy FO). Během období druhé světové války nebyl daňový systém, až na drobnosti v podobě změny sazeb, nijak výrazně měněn.

Vývoj daňové soustavy ČSR po II. sv. válce

V letech poválečných daňová soustava doznala několika hlavních změn. Byla zavedena tzv. milionářská dávka, která byla určena k vyrovnání válečných škod. V roce 1948 pak došlo k daňové reformě, ta zahrnovala především zavedení zemědělské daně, která nahrazovala daň z obratu, a všeobecnou daň u všech spotřebních daní. Další vývoj znamenal rozdělení daní na dvě základní větve:

- daně pro podnikovou sféru,
- daně a poplatky pro obyvatelstvo.

První větev se neúměrně zvýšila, rozpočet byl plněn především výnosy z těchto daní. Takové daně se prakticky nedaly nazývat daněmi, protože mnoho daňových funkcí nebylo naplněno, a to především z důvodu, že takřka veškeré podniky byly státní. Naopak výnosy z přímého zdanění obyvatelstva měla přínos pro rozpočet minimální, nejvyšší podíl zde pak měla daň ze mzdy. Výše této daně se odvíjela od sociálního statutu poplatníka, byla progresivní. Soukromí podnikatelé, ač jich nebylo mnoho, byli taktéž zdaňováni velmi vysokými sazbami, které v mnoha případech převyšovaly 90 %. Tržní prvky nahrazovaly prvky socialistické a uměle nastavené

Daňový systém byl za tohoto režimu takto nastaven i přesto, že vzhledem k neexistenci trhu z hlediska nabídky a poptávky, trhu práce a dalších faktorů neměl prakticky smysl. Po roce 1990 byly jednotlivé daně upraveny tak, aby bylo možné vytvořit konkurenční prostředí, tedy přípravu na tržní hospodářství. V rámci tohoto cíle měla být naplněna jednoduchost, spravedlnost a efektivita daňové soustavy. Bylo třeba snižovat zdanění podniků a naopak posílit daně nepřímé a daně od jednotlivců. Podíl nepřímých daní

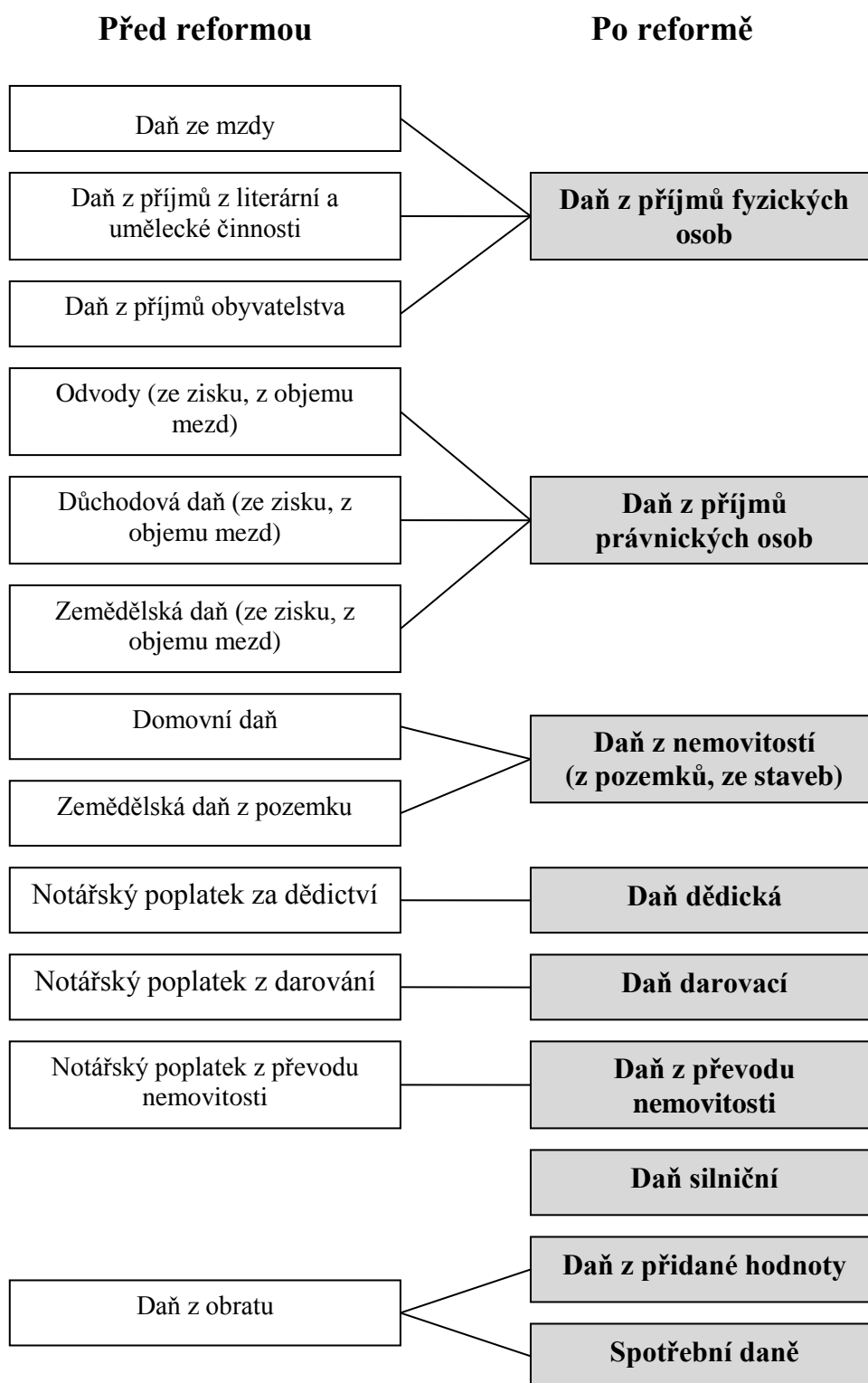
vzrostl z 36 % v roce 1992 na 50 % v roce 1993. Tímto krokem se stimulovala samostatná činnost obyvatel a nárůst soukromého podnikání. Snížením zdanění podniků byla dále podpořena možnost zahraničních investic a otevření ekonomiky. Byla tedy připravována reforma, která měla za cíl začlenit se do Evropské unie a být konkurenceschopná ve střední Evropě. Inspirací byly již fungující daňové soustavy evropských států.

1.2.3 Vývoj daňové soustavy od vzniku ČR

V roce 1993 nastala velká změna, radikální daňová reforma. Daňová soustava se neměnila, ale byla vytvořena zcela nově. Tato změna byla připravována již na přelomu osmdesátých a devadesátých let, avšak platnosti nabyla samozřejmě až 1. 1. 1993. Oba státy začínaly víceméně na stejné startovní čáře, avšak obě zvolily trochu odlišné cesty.

V ČR nabyl od 1. 1. 1993 platnosti zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní, ve znění pozdějších předpisů. Byla zavedena DPH a spotřební daně, odděleno sociální pojištění od daně z příjmů. V roce 1993 tedy byla namísto reformy vytvořena daňová soustava zcela nová. Daně se měnily způsobem znázorněným v následující tabulce:

Obr. č. 1: Reforma daní 1993

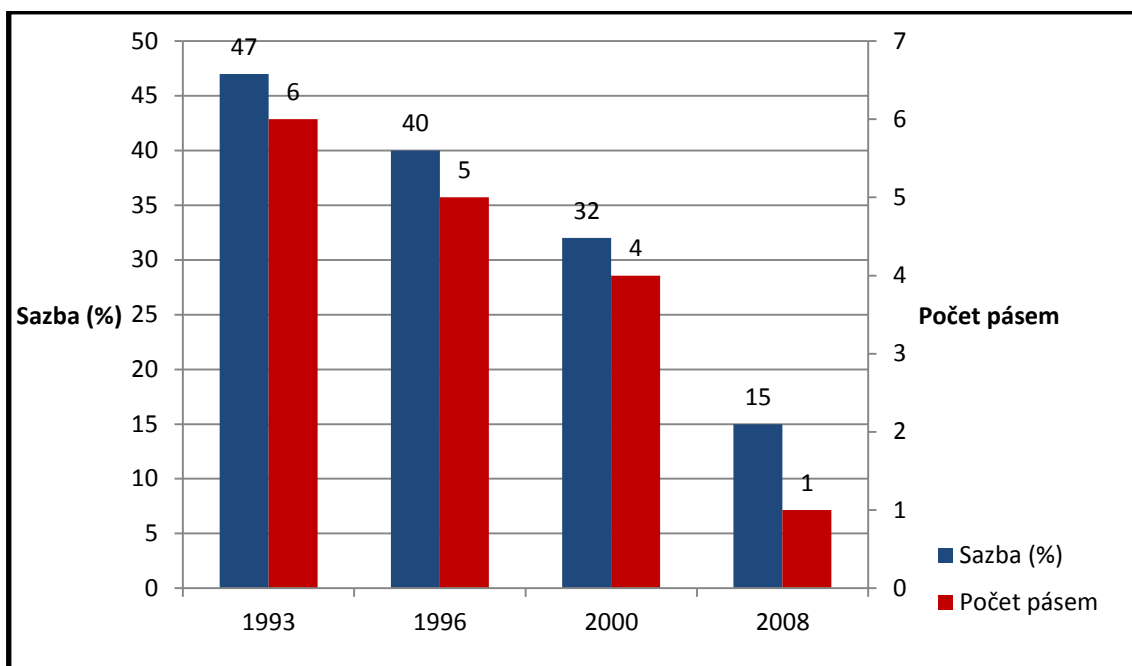

Zdroj: Široký, 2008, s. 49

Do roku 2003 se pouze drobně upravovala soustava zavedená v roce 1993. Změny, které proběhly, spočívaly především ve snižování sazeb, sjednocování daňových pásem, avšak naproti tomu se přidávalo množství výjimek a zvláštních ustanovení, komplikovaly se definice všech daňových náležitostí. V roce 2004 byl pak zaveden minimální základ daně, v následujícím období proběhly rozsáhlé změny v zavedení společného zdanění manželů a dětí, daňových zvýhodnění na vyživované dítě a daňových bonusů. Od daňových odpočtů se dále u některých položek přešlo ke slevám na dani, roku 2006 byly nahrazeny některé odečitatelné položky slevami na dani, o rok později se schválilo zvýšení maximálního daňového bonusu na 30.000 Kč. Roku 2008 byla zavedena jednotná sazba daně z příjmů fyzických osob, vznikly daně ekologické a dodnes tolik diskutovaná tzv. superhrubá mzda. Dále sleva na poplatníka pro pracující důchodce a daňový bonus až do výše 52.000 Kč. Roku 2010 se po dlouhém volání zrušilo osvobození příjmů z výroby elektřiny fotovoltaickými elektrárnami od daně, což zpomalilo obrovský nárůst těchto elektráren před tímto rokem. V roce 2013 bylo zrušeno uplatnění slev na dítě a manžela při paušálním uplatnění výdajů. Paušální výdaje byly dále omezeny u kategorie 40 % maximální uplatňovanou částkou 800.000 Kč a u uplatňování ve výši 30 % částkou 600.000 Kč. Dočasně bylo zavedeno solidární zvýšení daně pro vysokopříjmové poplatníky, tedy ročním příjmem překračující 48násobek průměrné mzdy. Sazby DPH zavedeny na 15 % a 21 %. Dále byla zrušena sleva na dani u osob, které k 1. 1. daného roku pobírali starobní důchod. Od roku 2014 bylo prodlouženo osvobození příjmů z prodeje cenných papírů na 3 roky, osvobození příjmů za práci studentů a žáků z praktického vyučování a přípravy, zvýšen limit osvobození příležitostných příjmů na 30.000 Kč a řada dalších změn.

Pro ilustraci uvádím stručný graf vývoje změn v počtu daňových pásem a maximálních sazeb daní ve vybraných letech u fyzických osob v ČR:

Obr. č. 2: Vývoj DzP FO v ČR

Zdroj: vlastní zpracování, 2014

- 1993 – 6 pásem, 15–47 %,
- 1996 – 5 pásem, 15–40 %,
- 2000 – 4 pásma, 15–32 %,
- 2008 – bez pásem, jednotná sazba 15 %.

Z pohledu právnických osob je situace obdobná, v roce 1993 byly v ČR stejně jako v SR zdaňovány sazbou 45 %, v roce 2004 28 % a v roce 2014 19 %.

1.2.4 Vývoj daňové soustavy od vzniku SR

V SR byla roku 1993 nastavena soustava, která se skládala z tohoto základního členění daní:

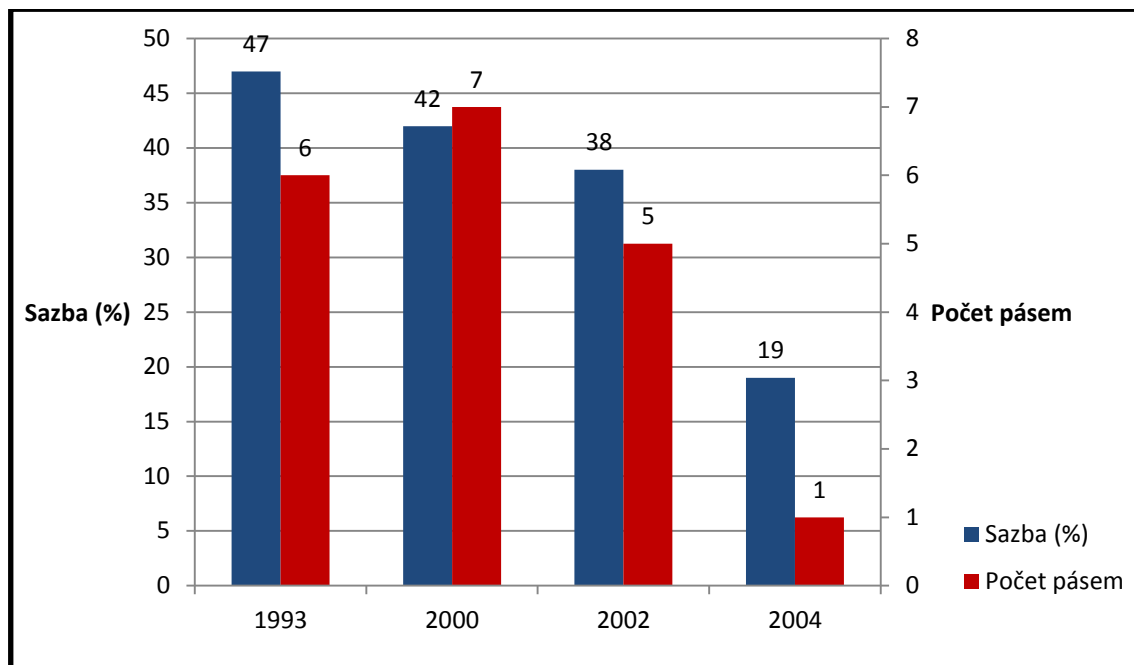
- přímé daně:
 - důchodové; daň z příjmů fyzických a právnických osob,
 - majetkové; daň z pozemků, staveb, dědická daň, darovací daň, daň z převodu a přechodu nemovitosti, daň z nemovitostí, silniční daň,
- nepřímé daně:
 - DPH,
 - spotřební daně:

- daň z vína, piva, lihu a lihovin, tabáku a tabákových výrobků, z uhlovodíkových paliv a maziv.

SR, stejně jako ČR, měla hlavní daňové předsevzetí v podobě plnění makroekonomických cílů, pružnosti, spravedlnosti, jednoduchosti, neutrálnosti, vyloučení dvojího zdanění a účinnosti. Podobnost je i v následném vývoji první desítky let od vzniku SR, kdy se zejména sjednocovaly sazby, snižoval počet pásem, ale stejně jako v ČR narůstala složitost jednotlivých daní. Až díky snaze o vstup do EU nastaly podstatné změny, podobně jako v ČR. Sjednocena byla daň z příjmů FO i PO na 19 % z původní složitosti v podobě zdanění fyzických osob sazbou 10–38 % a právnických osob sazbou 25 % s množstvím výjimek a zvláštních sazeb. DPH bylo taktéž sjednoceno na 19 % z původních 14 % a 20 %. V rámci zjednodušování byly rušeny daně z dividend, daní dědických, darovacích a z převodu a přechodu nemovitostí. Odstraněna byla též většina výjimek. Tyto kroky zajistily Slovenské republice od poplatníků zvýšení produktivity, motivace podnikat a pracovat, což ekonomiku jednoznačně posunulo vzhůru. Dále bylo podnikatelům zrušeno paušální uplatnění výdajů, které bylo nahrazeno daňově uznatelnými výdaji. Původní srážková daň ve výši 1–25 % byla sjednocena taktéž na 19 %. Nižší sazby daně prakticky ve všech případech znamenaly zvýšení daňových příjmů státu.

Pro ilustraci grafický vývoj počtu pásem a maximálních daňových sazeb u daně z příjmů fyzických osob ve vybraných letech v SR:

Obr. č. 3: Vývoj DzP FO v SR

Zdroj: vlastní zpracování, 2014

- 1993 – 6 pásem, sazba 15–47 %,
- 2000 – 7 pásem, sazba 12–42 %,
- 2002 – 5 pásem, sazba 10–38 %,
- 2004 – bez pásem, jednotná sazba 19 %.

Je tedy vidět jednoznačná tendence (i přes krátkodobé zvýšení počtu pásem v roce 2000) ke snižování množství pásem i sazeb a sjednocování.

U právnických osob je situace prakticky totožná, v roce 1993 byly zdaňovány sazbou 45 %, v letech 2000-2002 sazbou 18–21 % a v roce 2014 je sazba 19 %.

1.3 Funkce daní

Ač se to mnohdy nezdá, daně v současné době plní mnoho významných funkcí pro stát, ekonomiku a její co nejvíce úspěšný chod a vývoj. Jedna z hlavních úloha daní je dobře známa-zajistit příjem veřejného rozpočtu. Každá existence státu znamená potřebu státních výdajů na jeho chod. Hlavní funkce dnešních daní zachází však mnohem dále, než jen k financování potřeb vlády a nutnost financovat úlohy armády.

„Opodstatněnost státních zásahů do hospodářských procesů je podložena v ekonomické teorii hypotézou, že ne vždy dokáže samotný tržní mechanismus alokovat ekonomické zdroje v souladu se společenským optimem, resp. paretovsky efektivním rozdělováním ekonomických zdrojů. Existence státu, respektive vlády, se v ekonomii vysvětluje především teorií selhání trhu.“ (Široký, 2008, s. 1)

Jako hlavní důvody státních zásahů jsou pak hlavními důvody neexistence dokonalé konkurence, ne absolutní informovanost spotřebitelů, existence externalit, existence veřejných statků, nutnost zásahů do přerozdělovacích procesů, které trh není schopen zajistit. (Široký, 2008)

Daně tedy nejsou jen nástrojem, jak brát chudým i bohatým, ale i nástrojem, který nám umožňuje žít ve vyspělé ekonomice. Jako hlavní funkce, které jsou v současné době spojovány s daněmi a veřejnými financemi, je těchto pět:

- *Fiskální funkce:*
Základní, primární funkce daní. Jak je z názvu patrné, zajišťuje především příjem státního rozpočtu. Bez jeho plnění by stát nebyl schopen financovat veřejné statky a potřeby. Daně jsou zde hlavním příjmem rozpočtu.
- *Alokační funkce:*
Díky této funkci daní je stát schopen napomoci ekonomice a pomáhá zajistit prostředky tam, kde si myslí, že jsou potřeba. Uplatňuje se především na místech, kam sama ekonomika není schopná zasáhnout. Jako příklad se dá uvést zdravotnictví, armáda, ochrana životního prostředí,...).
- *(Re)distribuční funkce:*
Základní předpoklad pro plnění této úlohy je fakt, že existují bohatší a chudší. Lidově řečeno, tato funkce se dá přeložit jako „bohatým brát, chudým dávat“. Ale samozřejmě pouze obrazně a v nastavených mezích. Stát je díky této funkci daní

schopen pomocí transferových plateb přesouvat prostředky směrem k domácnostem s nízkými důchody. Ať formou příspěvků, úlev, diferenciací ve zdanění apod. Hlavní snahou zde je dosáhnout co nejvyšší spravedlnosti a zabránění prohlubování finančních rozdílů mezi vrstvami obyvatelstva, kterého je schopno fungování trhu.

- *Stabilizační funkce:*

Zde je hlavním předpokladem, že trh a ekonomika není vždy schopna sama udržet stabilitu a z důvodu makroekonomických selhání je třeba jí stabilizovat. Jejím úkolem je zmírňovat výkyvy ekonomiky, jejího cyklického vývoje a křivku usměrňovat. Ne vždy je totiž trh schopen zajistit např. takovou cenovou hladinu, zaměstnanost a poptávku, jaká by byla ideální z hlediska ekonomických potřeb. Stát tak může ovlivňovat některé národohospodářské ukazatele. K naplnění těchto cílů je využívána fiskální politika státu.

- *Stimulační funkce:*

Hlavní skutečností pro funkci daňové stimulace (pozitivní či negativní) je fakt, že daně jako takové jsou společnostmi nejčastěji vnímány jako něco negativního, čeho by se rádi co nejvíce vyvarovali. Pokud je tedy sníženo zdanění u některých předmětů daně, vede to k jejím nižším cenám a vyšší poptávce. Například stimuluje podnikání tím, že umožňuje o ztrátu z podnikání v následujících letech snížit základ daně. Pokud naopak stát potřebuje zajistit menší spotřebu u některého zboží nebo služeb, zvýší zdanění. Snaha docílit takového efektu je v dnešní době například u vysokého zdanění alkoholu a cigaret.

1.4 Klasifikace daní

Daně lze rozdělit podle celé řady atributů.

Základní a nejčastější je dělení podle vazby daně na důchod poplatníka, které se používá již od dob feudalismu:

- daně přímé,
- daně nepřímé.

„Přímé daně jsou bezprostředně vyměřeny poplatníkovi na základě jeho důchodu nebo majetku a předpokládá se, že jejich výše jde na úkor důchodu osoby, které jsou předepsány, a ta se jim nemůže vyhnout, nemůže jejich část přenést na další ekonomické subjekty. Daně jsou adresné a přihlížejí k majetkové či důchodové situaci

osoby, která si jejich výši mnohdy vypočítává sama a sama si je odvádí, či alespoň jejich hodnotu zná (např. z výplatního lístku).“ (Široký, 2008, s. 49)

Daně přímé můžeme dále dělit na:

- daně důchodového typu, tedy daně osobní,
- daně majetkového typu, tedy daně reálné.

Pro důchodové daně je předmětem poplatníkův důchod, tedy jeho příjem, mzda, renta, zisk. Jako základní příklad lze uvést daň z příjmů fyzických a právnických osob.

Pro daně majetkové jsou předmětem movité i nemovité majetky poplatníka, a to jako jejich vlastnictví, tak i nabytí.

„Nepřímé daně jsou placeny a vybírány v cenách zboží, služeb, převodů a pronájmů; rozhodujícím momentem zdanění je většinou samotný akt nákupu či spotřeby příslušné komodity. Daně nerespektují důchodovou ani majetkovou situaci osoby, protože jsou vyměřeny ve stejné výši pro osoby s vysokými i nízkými příjmy či bohatstvím. Daně jsou neadresné, a tak si jejich výši mnohdy ani běžný občan neuvědomí (např. při nákupu potravin).“ (Široký, 2008, s. 49)

Nepřímé daně můžeme dále dělit na:

- daně univerzální, které postihují většinu druhů zboží a služeb a jejich výše se stanovuje dle hodnoty tohoto zboží či služeb (například DPH),
- daně selektivní, které jsou uvalovány pouze jako jednotková daň na vybrané spotřební zboží (např. ekologické daně).

Daně se dají dále dělit dle subjektu daně, tedy osoby, osob či ekonomického subjektu, který je povinen daň platit. Podle subjektu může daň platit:

- jednotlivce, individuální fyzická osoba,
- domácnost, kde se odvádí daň za domácnost jako celek,
- manželé, pokud podléhají společnému zdanění manželů,
- všichni členové domácnosti, tedy způsob sumarizace veškerých příjmů členů celé domácnosti a následným rozdělením pro jednotlivce, pro které existuje několik způsobů,
- firma, tedy právnická osoba vystupující jako jedna organizace, zapsaná do obchodního rejstříku, je jí přiděleno IČ, je definována názvem a právní formou.

Z dalších dělení daní je možná např. klasifikace dle objektu daně, kde dělíme daně na:

- důchodové, postihující veškeré, jak naturální, tak peněžní důchody poplatníka,
- majtkové, které zdaňují nemovitý i movitý majetek (držba i nabytí),
- spotřební, daní spotřeby, a to buď celkovou, nebo pouze vybrané skupiny výrobků.

Dále je možné uvést dělení dle vztahu k platební schopnosti na:

- daně osobní, tyto daně respektují výši příjmů poplatníka,
- daně in rem, které poplatník odvádí z důvodu vlastnictví či nabytí majetku, zboží či služeb. Výše daní in rem není závislá na výši příjmů poplatníka.

Dělení dle stanovení hodnoty daně vzhledem k daňovému základu na:

- jednotkové (specifické) daně, určované podle počtu jednotek daňového základu,
- Ad valorem (k hodnotě), jejichž výše se váže na cenu daňového základu.

Daně se dělí dále podle řady různých hledisek, včetně klasifikace OECD, uvádět všechna dělení daní je však mimo hlavní cíle této práce.

1.5 Základní pojmy a daňové náležitosti

Daňově právní vztah může vzniknout pouze za předpokladu splnění všech jeho základních náležitostí, které vymezuje zákon. Patří mezi ně tyto základní náležitosti:

- *Subjekt daně*

FO nebo PO, která je povinna určenou daň platit. V daňové terminologii se označuje jako *poplatník*. Ne vždy ale poplatník sám daň odvádí, pro takový subjekt se používá výrazu *plátce*

- Poplatníkem je tedy FO nebo PO, která je dle zákona povinna vyměřenou daň uhradit ze svého objektu zdanění (viz. Objekt daně).
- Plátcem je pak FO nebo PO, která je ze zákona povinna vypočítat výši této daně, od poplatníka ji vybrat a odvést do veřejného rozpočtu přes správce daně (viz. Správce daně). V mnoha případech plátce vybírá daň i od jiných subjektů (např. DPH) a tu pak odvádí.

Poplatník a plátce jsou subjekty závazné. Mají závaznou povinnost vyměřenou daň zaplatit a případně odvést. Naproti tomu subjekt oprávněný je oprávněn tuto daň vybrat. Subjektem oprávněným je příslušný orgán finanční správy.

- *Objekt (předmět) daně*

Objektem daně je pak to, co je zdaňováno. Objekt může mít věcnou nebo peněžní podobu (např. daň z nemovitosti jako věcná podoba objektu a daň z příjmu jako peněžní podoba objektu). Objektem je tedy majetek, důchod, spotřeba. Některé objekty jsou od zdanění osvobozeny, blíže v subkapitolách věnovaných osvobození od daně.

- *Základ daně*

Základ daně je objekt daně vyjádřený v měřitelných jednotkách (v některých případech v jednotkách peněžních, v případech jiných např. v kusech, hektolitrech apod.). Existence objektu daně určuje povinnost daň zaplatit, základ daně pak určuje, z čeho se bude daň vyměřovat. Zjednodušeně: objektem daně je existence přijímaného důchodu, základem daně pak výše, ze které se daň bude vyměřovat. Základ daně je tedy upravený objekt daně podle zákona. Je třeba u něj brát zřetel i na jeho časové zařazení, tedy zdaňovací období, což je časový interval, ze kterého je daň vyměřována. Základ daně se pak dále upravuje (viz. jednotlivé subkapitoly o konkrétních úpravách základu daně) a vzniká upravený základ daně.

- *Sazba daně*

„Daňová sazba je výše daně na daňovou jednotku. Je to měřítko, prostřednictvím kterého se ze základu daně stanoví velikost daně.“ (Pavlásek, Hejduková, 2011, s. 57) K tomuto propočtu se váže algoritmus, který tento proces tvoří. Každá sazba daně je vždy upravena daňovým zákonem, který ke konkrétní dani náleží.

Sazba daně je nejčastěji dělena podle dvou klíčů, zaprvé podle vztahu k druhu základu daně:

- daně jednotné:

Zde platí stejná sazba pro všechny druhy objektu daně, bez ohledu na jejich vlastnosti.

- daně diferencované:

Sazba u tohoto typu daně se liší podle druhu objektu daně (např. DPH), může však být diferencována podle řady dalších klíčů, například u darovací daně podle příbuzenských skupin, do kterých dědic náleží.

Zadruhé se sazba daně dělí v podle poměru změny velikosti daně ke změně velikosti základu daně na:

- sazby pevné, které jsou vyjádřeny v absolutní částce v konkrétní měně bez vlivu velikosti základu daně na velikost takto vyjádřené daně
- sazby relativní, které jsou vyjadřovány v procentuálním poměru k velikosti základu daně. Relativní sazby můžeme dále dělit na:
 - lineární, které rostou proporcionalně (stejnou rychlostí) jako základ daně,
 - progresivní, u kterých roste procento sazby daně rychleji, než roste základ daně,
 - degresivní, u kterých roste procento sazby daně pomaleji, než roste základ daně.

2 Zdanění příjmů v ČR a SR

„V žádném právním předpise České republiky nenalezneme definici pojmu „daň“. Paradoxně je povinnost platit daň zakotvena v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky.“ (Široký, 2008, s. 13)

„Daňovou soustavu tvoří soubor platných právních předpisů upravujících jednotlivé daně, které jsou příjmem veřejných rozpočtů. Je to souhrn všech daní, které se na daném území vybírají.“ (Pavlásek, Hejduková, 2011, s. 60)

Současně platná daňová soustava České a Slovenské republiky vstoupila v platnost dne 1. 1. 1993, dnem vzniku samostatných republik.

Daňovou soustavu ČR tvoří v současnosti tyto jednotlivé daně:

- daň z přidané hodnoty (DPH)
- daně spotřební,
 - daň z minerálních olejů,
 - daň z lihu,
 - daň z piva,
 - daň z vína a meziproductů,
 - daň z tabákových výrobků,
 - ekologické daně,
- daně z příjmů,
 - daň z příjmů fyzických osob,
 - daň z příjmů právnických osob,
- daň z nemovitých věcí,
- daň z nabytí nemovitých věcí,
- daň silniční.

Daňovou soustavu SR tvoří v současnosti tyto jednotlivé daně:

- daň z přidané hodnoty,
- daně místní,
 - daň z nemovitosti,
 - daň ze psa,
 - daň z užívání veřejného prostranství,

- daň z ubytování,
- daň z prodejních automatů,
- daň z nevýherních hracích přístrojů,
- daň z vjezdu a setrvání motorového vozidla v historické části města,
- daň z jaderného zařízení,
- daň z motorových vozidel.

Daň z příjmů

„Daně z příjmů jsou přímou daní důchodového typu, které zdaňují příjem nebo důchod poplatníka daně. Zdaňují tak proměnlivý daňový základ v čase. Zdaňovacím obdobím je zpravidla kalendářní rok.“ (Pavlásek, Hejduková, 2011, s. 64)

K univerzálnímu typu daně z příjmů u fyzických a právnických osob se v ČR a SR přešlo od 1. 1. 1993. Do daně z příjmů jsou zahrnuty všechny druhy příjmů, které této dani podléhají.

Daň z příjmů upravuje v ČR zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v SR je to Zákon č. 595/2003 Z. z., o dani z příjmů.

2.1 Daň z příjmů fyzických osob

2.1.1 Poplatníci daně z příjmů fyzických osob

Poplatníky daně z příjmů fyzických osob v ČR jsou podle § 2 ZDPČR daňoví rezidenti, což jsou fyzické osoby mající na území ČR trvalé bydliště nebo se zde obvykle zdržují, tedy pokud zde pobývají aspoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce, a to souvisle nebo v několika obdobích.

Za daňového rezidenta se nepovažuje fyzická osoba, která nemá v ČR trvalé bydliště, avšak zdržuje se na území ČR za účelem léčení nebo studia. Daňoví nerezidenti nebo ti, o kterých to stanoví mezinárodní smlouvy, mají daňovou povinnost vztahující se jen na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR.

Ve slovenském zákoně je situace stejná, pouze s rozdílem, kdy daňovým nerezidentem (daňovníkom s obmedzenou daňovou povinnosťou na Slovensku) je podle § 2 ZDPSR i osoba, která hranice SR překračuje denně nebo v dohodnutých časových obdobích pouze za účelem výkonu závislé činnosti, jejíž zdroj je na území SR.

2.1.2 Předmět daně

„Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou veškeré příjmy fyzických osob s výjimkou příjmů, které nejsou jejím předmětem (např. příjmy získané dědictvím, darováním, přijaté úvěry). Předmětem daně také nejsou příjmy uvedené u konkrétního druhu příjmů, které tvoří dílčí daňový základ (např. § 6 odst. 7). Příjmy, které nejsou předmětem daně, se do základu daně nezahrnují a ani neuvádí do daňového přiznání.“ (Pavlásek, Hejduková, 2011, s. 65.)

Některé příjmy, které jsou předmětem daně, jsou od daně osvobozeny a do výpočtu základu daně nevstupují. Osvobozené příjmy od daně z příjmů fyzických osob jsou uvedena u ČR v § 4 ZDPČR, u SR § 9 ZDPSR. V některých případech je osvobození příjmů vázáno na splnění podmínek, které stanoví zákon.

Předmětem daně z příjmů fyzických osob v ČR jsou:

- příjmy ze závislé činnosti (§ 6),
- příjmy ze samostatné činnosti (§ 7),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- příjmy z nájmu (§ 9),

- ostatní příjmy (§ 10), (§ 3 odst. 1 ZDPČR).

Příjmem se rozumí příjem peněžní i nepeněžní dosažený i směnou.

Předmětem daně nejsou všechny příjmy uvedené v § 3 odst. 4 Zákona o daních z příjmů.

Předmětem daně z příjmů fyzických osob v SR jsou:

- příjmy ze závislé činnosti (§ 5),
- příjmy z podnikání, z jiné samostatné výdělečné činnosti a z pronájmu (§ 6),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 7),
- ostatní příjmy (§ 8), (§ 3 odst. 1 ZDPSR).

Příjmem se rozumí příjem peněžní i nepeněžní dosažený i směnou, podrobněji v § 2 c).

Předmětem daně nejsou všechny příjmy uvedené v § 3 odst. 2 ZDPSR.

2.1.3 Osvobození od daně

V ČR i SR jsou definovány příjmy, které se osvobozují od daně. Podrobně jsou uvedeny v § 4 ZDPČR – Osvobození od daně a § 9 ZDPSR – Příjmy oslobodené od dane. Dále je lze hledat v § 6 odst. 9 ZDPČR a v § 5 odst. 7 ZDPSR. Výčet všech příjmů, které jsou o daně osvobozené, je velice rozsáhlý jak v ZDPČR, tak v ZDPSR, proto jsou zde uvedeny pouze některé z nich.

V ČR jsou to např.:

podle § 4 odst. 1.

- a) příjem z prodeje rodinného domu a souvisejícího pozemku, pokud v něm prodávající měl bydliště nejméně po dobu 2 let bezprostředně před prodejem, ...
- h) příjmy získané ve formě dávek a služeb z nemocenského pojištění, důchodového pojištění (podle zákona o důchodovém pojištění, sociálního zabezpečení, ...
- j) příjem ve formě náhrady účelně vynaložených výdajů spojených s darováním a odběrem krve a jejích složek, tkání, buněk nebo ...
- k) stipendia, ...
- w) příjmy z prodeje cenných papírů, přesáhne-li doba mezi jejich nabytím a převodem těchto cenných papírů 3 roky, ...

V SR jsou podle § 9 ZDPSR těmito příjmy např.:

- příjem z prodeje nemovitosti podle § 9 odst. 1 a) a b) ZDPSR,
- příjem z prodeje movité věci (odst. 1 c)),
- dávky, podpory a služby z veřejného zdravotního pojištění (odst. 2 a))
- a další příjmy uvedené v § 9 ZDPSR.

2.1.4 Základ daně

Pojetí základu daně je popsáno především v § 3, § 5 ZDPČR a § 2, § 4 ZDPSR, v ČR i SR jde o částku, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.

Které výdaje jsou daňově uznatelné a které se naopak neuznávají, je podrobně popsáno v § 24, 25 ZDPČR a § 19, 21 ZDPSR.

Pro poplatníka, kterému plynou ve zdaňovacím období souběžně dva nebo více druhů příjmů (více v § 6 - § 10 ZDPČR, podrobněji v dalších subkapitolách), je základem daně součet všech dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů, které do základu daně spadají.

Do základu daně se tedy nepočítají příjmy osvobozené od daně a příjmy, ze kterých se daň vybírá zvláštní sazbou daně.

V případě, že výdaje přesáhnou příjmy uvedené v § 7, 9 ZDPČR nebo příjmy uvedené v § 6, 8 ZDPSR, je tento rozdíl daňovou ztrátou. Tuto ztrátu nebo její část, která nebyla uplatněna při zdanění příjmů v zdaňovacím období jejího vzniku, je možno odečíst od úhrnu dílčích základů daně v následujících zdaňovacích obdobích.

2.1.5 Příjmy ze závislé činnosti

Závislá činnost je z pohledu daní z příjmů taková činnost, která není vykonávána naprosto nezávisle, tedy pod vlastním jménem, s vlastní odpovědností a na vlastní účet. Je tedy vykonávána podle pokynů toho, kdo vyplácí odměnu za vykonávanou práci. Častými znaky takové činnosti je například fakt, že od plátce jsou přijímány úkoly, které jsou kontrolovány, a plátce za ně nese odpovědnost. Výše odměny se odvíjí od délky pracovní doby nebo obdobným výměrem a pomůcky pro výkon pracovní činnosti jsou poskytovány plátcem. Vztah mezi fyzickou osobou a plátcem lze charakterizovat jako dlouhodobý a soustavný. Tyto znaky nejsou bezpodmínečně nutně charakterizující závislou činností, ale jsou velmi časté. (Pokyn č. D-285, 2005)

Příjmem ze závislé činnosti jsou jakékoliv příjmy od zaměstnavatele, kromě příjmů, které se nezahrnují do základu daně, jsou vyňaty ze zdanění nebo jsou od daně osvobozeny.

Příjmy ze závislé činnosti podle § 6 ZDPČR

Příjmy ze závislé činnosti jsou:

- plnění v podobě:
 - Příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce,
 - funkčního požitku (viz dále),
- příjmy za práci
 - člena družstva,
 - společníka společnosti s ručením omezeným,
 - komanditisty komanditní společnosti,
- odměny
 - člena orgánu právnické osoby,
 - orgánu právnické osoby,
 - likvidátora.

Všechny výše uvedené příjmy související s minulým, současným nebo budoucím výkonem činnosti, ať jsou vypláceny od plátce, u kterého poplatník tuto činnost vykonává, či od plátce, u kterého činnost nevykonává.

Všechny tyto příjmy se počítají jako příjmy, ať jsou pravidelné nebo jednorázové a to i pokud na ně nevzniká právní nárok.

Pokud za kalendářní měsíc nepřesáhne příjem částku 10.000 Kč, a zaměstnanec u plátce daně nepodepsal prohlášení o dani a jedná se o příjmy na základě dohody o provedení práce, jsou tyto příjmy samostatným základem daně pro zdanění srážkou podle zvláštní sazby daně. (§ 6 odst. 4)

Funkčními požitky jsou podle § 6 odst. 10 ZDPČR:

- funkční platy,

- odměny za výkon funkce a plnění poskytovaná v souvislosti se současným nebo dřívějším výkonem funkce v orgánech obcí a jiných orgánech územní samosprávy, státních orgánech, spolicích a zájmových sdruženích, odborových organizacích, komorách, jiných orgánech a institucích.

Základ daně se v ČR pro výpočet daně z příjmů ze závislé činnosti zvyšuje o sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem a vzniká tzv. superhrubá mzda, tedy mzdový náklad zaměstnavatele. Daň je zde tedy počítána z 1,34násobku hrubé mzdy.

Podle § 5 odst. 1 ZDPSR jsou příjmy ze závislé činnosti navíc tyto příjmy:

- příjmy za práci žáků a studentů v rámci praktického vyučování,
- vrácené pojistné ze zaplaceného pojistného na veřejné zdravotní pojištění, sociální pojištění a sociální zabezpečení, o které si daňový poplatník snížil v předcházejících obdobích příjmy ze závislé činnosti,
- odměny obviněných ve vazbě a odměny odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody.

Příjmem zaměstnance je v ČR i SR je také suma ve výši 1 % ze vstupní ceny vozidla za každý (i počatý) kalendářní měsíc poskytnutí vozidla zaměstnavateli na služební i soukromé účely, v ČR je tento příjem však zdola omezen částkou 1.000 Kč.

2.1.6 Příjmy ze samostatné činnosti

Samostatná činnost představuje takovou činnost, kdy osoba, takovouto činnost provozuje, sama rozhoduje o času a místě výkonu této činnosti, práci si sama organizuje a tuto činnost sama finančně zajišťuje s vlastním účtem. Jejím cílem je zisk, kterého se snaží dosáhnout na vlastní zodpovědnost.

Příjmy ze samostatné činnosti se v českém zákoně o dani z příjmů zabývá § 7 ZDPČR. Podle odst. 1. jsou těmito příjmy:

- příjem ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- příjem ze živnostenského podnikání,
- příjem z jiného podnikání,
- podíl společníka v. o. s. a komplementáře k. s. na zisku.

Dále mezi tyto příjmy podle odst. 2. patří:

- příjem z užití nebo poskytnutí práv,

- příjem z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku,
- příjem z výkonu nezávislého povolání.

Pokud poplatník neuplatní výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, může podle § 7 odst. 7 ZDPČR uplatnit výdaje paušálním způsobem, a to ve výši:

- 80 % z příjmů, pokud jsou tyto příjmy ze zemědělství, lesního a vodního hospodářství a z příjmů z řemeslných živností,
- 60 % z příjmů, pokud jsou tyto příjmy z živnostenského podnikání, s výjimkou živností řemeslných,
- 40 % z příjmů, pokud jsou tyto příjmy jiné než výše uvedené a nejsou jimi příjmy z užití nebo poskytnutí práv, nebo z příjmů z jiné samostatné činnosti, nejvýše lze však uplatnit do částky 800.000 Kč,
- 30 % z příjmů, pokud jsou tyto příjmy z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku, nejvýše však lze uplatnit do částky 600.000 Kč.

V ZDPSR je situace poněkud odlišná, § 6 ZDPSR totiž vymezuje příjmy z podnikání, příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti a na rozdíl od ČR jsou sem začleněny i příjmy z pronájmu a z použití díla a uměleckého výkonu.

Co se týče příjmů ze samostatné činnosti, je jejich výčet velice podobný tomu českému. Navíc jsou zde obsaženy pouze tyto příjmy z jiné samostatné činnosti, které nepatří do § 5:

- příjmy, které nejsou živností ani podnikáním,
- příjmy znaleců a tlumočnicků za činnost podle zvláštního předpisu,
- příjmy z činností zprostředkovatelů podle zvláštních předpisů, které nejsou živností.

V § 5 ZDPSR je možnost paušálního uplatnění výdajů mnohem jednodušší, lze uplatnit sazbu 40 %, avšak do maximální výše 5.040 € ročně. Poplatník, který chce této možnosti využít, však nesmí být plátcem DPH, nebo smí být plátcem DPH pouze část zdaňovacího období.

Dále sem patří dle § 6 odst. 3 všechny příjmy z pronájmu nemovitostí včetně příjmů z pronájmu movitých věcí, pokud se pronajímají jako příslušenství nemovitosti.

Do příjmů z podnikání také podle odst. 4 patří příjem z vytvoření díla nebo uměleckého výkonu vč. příjmů s ním souvisejících.

Podle § 6 odst. 5 jsou příjmem z podnikání a samostatné výdělečné činnosti i tyto příjmy:

- příjem z jakéhokoliv nakládání s obchodním majetkem poplatníka,
- úroky z běžných účtů sloužících k podnikání,
- příjem z prodeje podniku nebo jeho části,
- odpuštěný dluh u dlužníka, který je následkem nakládání s jeho obchodním majetkem.

2.1.7 Příjmy z kapitálového majetku

Příjmy z kapitálového majetku jsou v zákonech o dani z příjmů v ČR i SR definovány samostatně. V ČR je najdeme pod § 8 ZDPČR, v SR pod § 7 ZDPSR. V obou zemích se tedy musí veškeré příjmy z kapitálového majetku také danit. Tyto příjmy jsou definovány především jako příjmy z držby kapitálového majetku a z prodeje majetku kapitálové povahy. V obou případech jsou ze zdanění předem vylučovány jakékoliv jiné příjmy, v ČR jsou to příjmy, které spadají do § 6 odst. 1 nebo § 7 odst. 1 písm. d), v SR jsou to příjmy, které spadají pod § 6 odst. 1 písm. d).

V obou zemích se jedná především o:

- úroky, a to všechny úroky a výnosy z cenných papírů, úroky a výhry z vkladních knížek, úroky z peněžních prostředků na účtech, úroky a výnosy z půjček, úroky z prodlení, úroky z hodnoty splaceného vkladu ve smluvené výši členů obchodních korporací, úroky ze směnek a další úroky,
- příjmy a výnosy, a to z podílových listů, dluhopisů a pokladničních poukázek,
- dávky penzijního připojištění, penzijního spoření a plnění ze soukromých životních pojištění.

V ZDPČR jsou zvlášť uvedeny tyto příjmy:

- podíly na zisku z majetkového podílu ve společnostech a družstvech,
- podíly na zisku tichého společníka z účasti na podnikání,
- plnění ze zisku svěřenského fondu po zdanění.

2.1.8 Příjmy z nájmu

Příjmy z pronájmu jsou v ZDPSR zahrnuty v § 6, tedy v Příjmech z podnikání z jiné samostatné činnosti, z pronájmu a z použití díla a uměleckého výkonu a jsou zmiňovány v této subkapitole, proto se tato subkapitola bude věnovat pouze českým zákonům. Příjmy z nájmu jsou v ČR podle § 9 ZDPČR, pokud nejde o příjmy již uvedené v § 6 až 8 ZDPČR, chápány jako:

- příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů,
- příjmy z nájmu movitých věcí, kromě příležitostného nájmu (příležitostný nájem definován v § 10 odst. 1 písm. a) ZDPČR).

Základem daně jsou u nájmu tyto příjmy snížené o výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení.

Pokud nejsou poplatníkem uplatněny výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, lze je uplatnit jako 30 % z těchto příjmů, nejvýše však do částky 600.000 Kč.

2.1.9 Ostatní příjmy

Poslední z částí, na které se příjmy fyzických osob dělí, jsou ostatní příjmy. Ty jsou jednoznačně definovány v § 8 ZDPSR a v § 10 ZDPČR. Do těchto příjmů jsou zahrnuty veškeré příjmy, které podléhají dani z příjmů FO a nebyly uvedeny v předchozích částech a ani nejsou zdaňovány srážkou u zdroje.

Jsou to především tyto příjmy, které jsou definovány v prvním odstavci daného paragrafu v obou státech:

- příjmy z příležitostných činností,
- příjmy z převodu účasti na společnosti s ručením omezeným, komanditisty na komanditní společnosti nebo z převodu družstevního podílu,
- příjmy ze zděděných práv,
- přijaté výživné, důchody a obdobné požitky, které se opakují,
- výhry v loteriích a výhry z reklamních soutěží a slosování a všechny ceny soutěží.

V § 10 odst. 1 ZDPČR jsou dále uvedeny tyto příjmy:

- podíly (podrobněji v § 10 odst. 1 f), g) ZDPČR),
- příjem z výměnky,

- bezúplatný příjem,
- a další.

V § 8 odst. 1 ZDPSR jsou dále uvedeny tyto příjmy:

- příjmy z prodeje movitých věcí,
- příjmy z převodu (podrobněji viz § 8 odst. 1 ZDPSR),
- a další.

Dílčí základ daně u ostatních příjmů

Do dílčího základu daně u ostatních příjmů se podle § 10 ZDPČR zahrnuje příjem snížený o výdaje prokazatelně vynaložené na jeho dosažení. Pokud se jedná o příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, lze v ČR podle § 7 odst. 7 písm. a) uplatnit výdaje paušálně, a to do výše 80 % příjmů, na Slovensku lze podle § 8 odst. 9 uplatnit tyto výdaje ve výši 25 %, maximálně však 5.040 eur ročně.

2.1.10 Příjmy osvobozené od daně

V ČR jsou od daně osvobozeny především tyto příjmy (osvobození od daně je zahrnuto do § 10 ZDPČR):

- Pokud roční příjem podle § 10 odst. 1 a) ZDPČR nepřesáhne 30.000 Kč,
- Příjmy z prodeje cenných papírů a příjmy z podílů, pokud ve zdaňovacím období jejich úhrn nepřesáhne 100.000 Kč,
- Bezúplatné příjmy od příbuzného v přímé a vedlejší linii, od osoby, se kterou poplatník žil nejméně rok ve společné domácnosti bezprostředně před získáním příjmu a bezúplatné příjmy příležitostně nabyté, pokud je jejich hodnota menší než 15.000 Kč ve zdaňovacím období.

V SR jsou příjmy osvobozené od daně vyčleněny samostatně v § 9 ZDPSR.

Mezi nejdůležitější patří například:

- příjem z prodeje nemovitosti nabyté děděním v přímé řadě nebo mezi manžely, pokud je příjem uskutečněný nejméně 5 let po nabytí této nemovitosti,
- příjem přijatý v rámci plnění vyživovací povinnosti,
- příjmy z pronájmu nebo příležitostné příjmy, pokud nepřesáhnou 500 eur za zdaňovací období, do základu daně se v případě překročení této částky počítá pouze suma, o kterou byla tato částka překročena,

- dávky, podpory a služby z veřejného zdravotního pojištění,
- dále především příspěvky a dávky sociálního a zdravotního směru, stipendia, přijaté ceny do 350 eur a dále, podrobněji viz § 9 ZDPSR.

2.1.11 Nezdánitelná část základu daně

V ČR se nezdánitelné části základu daně podrobně věnuje § 15 ZDPČR. Mezi nejčastější nezdánitelné části daně a důležitá pravidla patří především:

- bezúplatné plnění poskytnuté obcím, krajům, složkám státu, právnickým osobám na území ČR, ... na určené účely, jmenované v § 15 odst. 1 ZDPČR,
- částku za zdravotnické pomůcky a prostředky osobám se zdravotním postižením,
- odběr krve, který je oceněný 2.000 Kč.

Hodnota těchto nezdánitelných částí základu daně musí přesáhnout 2 % ze základu daně nebo musí přesáhnout výši 1.000 Kč, V úhrnu lze odečíst nejvýše 15 % ze základu daně.

Další nezdánitelné části daně:

- zaplacené úroky ve zdaňovacím období z úvěru stavebního spoření, z hypotečního úvěru poskytnutého bankou a jiné úroky, maximálně však do výše 300.000 Kč ročně,
- příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem, penzijní pojištění podle smlouvy o penzijním pojištění a doplňkové penzijní spoření podle smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, maximálně však do částky 12.000 Kč za zdaňovací období, vše podle pravidel uvedených podrobněji v § 15 ZDPČR.

V SR je nezdánitelná část daně popsána v § 11 ZDPSR:

- pokud poplatník dosáhne základu daně nižšího nebo rovnajícího se stonásobku životního minima, pak nezdánitelná část daně činí 19,2násobek životního minima,
- pokud poplatník dosáhne základu daně vyššího než stonásobku životního minima, pak nezdánitelná část daně činí rozdíl 44,2násobku životního minima a čtvrtiny základu daně. Je-li tento rozdíl menší než nula, nezdánitelná část základu daně se rovná nule,
- pokud poplatník dosáhne základu daně nižšího nebo rovnajícího se 176,8násobku životního minima a jeho manžel či manželka žijící s poplatníkem v tomto období:

- nemá vlastní příjem, pak nezdanitelná část základu daně poplatníka je 19,2násobek životního minima,
- má vlastní příjem nepřesahující 19,2násobku životního minima, nezdanitelná část základu daně je rozdíl mezi 19,2násobkem životního minima a vlastním příjmem manželky nebo manžela,
- má vlastní příjem přesahující 19,2násobek životního minima, nezdanitelná část základu daně na manželku nebo manžela je rovna nule,
- pokud poplatník dosáhne základu daně vyššího než 176,8násobku životního minima a jeho manžel či manželka žijící s poplatníkem v tomto období:
 - nemá vlastní příjem, nezdanitelná část základu daně činí rozdíl mezi 63,4násobkem životního minima a čtvrtiny základu daně poplatníka, pokud je tato suma nižší nebo rovna nule, nezdanitelná část základu daně je rovna nule,
 - má vlastní příjem, pak se nezdanitelná část základu daně počítá stejně jako v předchozím bodě, ale navíc se snižuje o vlastní příjem manžela či manželky.

Mezi další nezdanitelné části daně patří podle pravidel uvedených v § 11 ZDPSR například také příspěvky na doplňkové důchodové spoření, suma příspěvků na starobní důchodové spoření.

2.1.12 Sazba daně

Sazba daně z příjmu fyzických osob je v ČR podle § 16 ZDPČR rovna 15 % ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně a o odečitatelné položky zaokrouhleného na celá sta Kč dolů.

§ 16a určuje solidární zvýšení daně o 7 % z kladného rozdílu mezi součtem příjmů podle § 6, § 7 ZDPČR a 48násobkem průměrné mzdy.

Na Slovensku je sazba určována podle § 15 ZDPSR. Pokud zákon nestanoví jinak, je sazba daně ve výši 19 % z části základu daně, která nepřesahuje 176,8násobek životního minima a 25 % z části základu daně, která přesahuje tuto hranici.

2.2 Daň z příjmů právnických osob

2.2.1 Poplatníci daně z příjmů právnických osob

Poplatníky DZPPO jsou podle § 17 ZDPČR právnické osoby, dále organizační složky státu, podílové fondy, podfondy akciových společností s proměnným základním kapitálem, fondy penzijních společností, svěřenské fondy a jednotky, které jsou podle právního řádu státu, na základě kterého jsou založeny nebo zřízeny, poplatníky. Podrobněji jsou tito poplatníci rozepsáni v § 17 ZDPČR.

Poplatníci mohou být daňovými rezidenty nebo nerezidenty ČR. Rezidenty jsou ti poplatníci, kteří mají v ČR sídlo. Daňovými nerezidenty ČR jsou takoví poplatníci, kteří v ČR nemají sídlo a ani to o nich nestanovily mezinárodní smlouvy. Takoví poplatníci mají daňovou povinnost pouze na příjmy ze zdrojů ČR.

V § 17a je definován veřejně prospěšný poplatník. Takovým poplatníkem je poplatník, který na základě svého zakladatelského právního jednání, statutu, stanov, zákona či rozhodnutím orgánu veřejné moci vykonává jako svou hlavní činnost takovou činnost, která není podnikáním.

Ve slovenském zákoně je poplatník definovaný jako právnická osoba, která:

- je poplatníkem s neomezenou daňovou povinností, tedy má na území SR sídlo nebo místo skutečného vedení,
- je poplatníkem s omezenou daňovou povinností, tedy taková osoba, která nemá na území SR sídlo nebo místo skutečného vedení.

Vymezení poplatníků daně z příjmů právnických osob je tedy v obou státech podobné, jen odlišně popsáno.

2.2.2 Předmět daně

V českých daňových zákonech je podle § 18 ZDPČR předmět daně z právnických osob definován jako příjmy z veškeré činnosti a nakládání s veškerým majetkem, není-li stanoveno jinak. Pro upřesnění této formulace se v zákonech neuvádí přesně, co vše pod předmět daně spadá, je ale naopak uvedeno, co předmětem daně není.

Předmětem daně z právnických osob v ČR nejsou například:

- příjmy ze svěřeneckého fondu z vyčlenění majetku do svěřeneckého fondu,

- majetkový prospěch vydlužitele při bezúročné půjčce,
- příjmy zdravotní pojišťovny plynoucí např. ve formě pojistného na veřejné zdravotní pojištění a další,
- příjmy společenství vlastníků jednotek z dotací.

Předmět daně veřejně prospěšných poplatníků je definován ve zvláštním ustanovení v § 18a ZDPČR, kde jsou vymezeny příjmy, které jsou předmětem daně a příjmy, které předmětem daně veřejně prospěšných poplatníků nejsou. Vždy jsou však předmětem daně příjmy z reklam, členských příspěvků, úroky a příjmy z nájemného, pokud nejde o příjmy z nájmu státního majetku.

Předmětem daně z příjmů PO je podle slovenských daňových zákonů příjem (výnos) z činnosti poplatníka a z nakládání s majetkem poplatníka kromě zvláštního vymezení předmětu daně, který je blíže definován v § 12 ZDPSR. Příjmem je pak peněžní i nepeněžní plnění dosažené i směnou.

Předmětem daně v SR není např.:

- příjem získaný darováním a děděním,
- podíl na zisku, podíl na výsledku podnikání a jiné podíly, definované v § 12 odst. 7.

2.2.3 Osvobození od daně

I některé příjmy osob právnických jsou osvobozeny od daně, a to jak v ČR, tak v SR. V ZDPČR je příjmům osvobozeným od daně vyčleněn § 19. Výčet všech osvobození od daně je velice obsáhlý, pro představu jen některé z nich:

- určité členské příspěvky,
- výnosy některých sbírek,
- příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou,
- příjem České národní banky a příjem Fondu pojištění vkladů,
- některé úrokové příjmy,
- příjmy plynoucí v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby poskytované podle zvláštního právního předpisu.

V ČR jsou nově osvobozeny bezúplatné příjmy vypsané v § 19b ZDPČR.

Slovenské daňové zákony tyto příjmy definují v § 13 ZDPSR, výčet osvobození od daně je obsahově velice podobný tomu českému. Jde především o příjmy poplatníků

uvedených v § 12 odst. 3 ZDPSR, tedy politické strany, církve a náboženské společnosti, obce a podobně. Dále do osvobozených příjmů patří různé úroky, výnosy sbírek, výnosy z veřejného zdravotního pojištění a dále. Výčet osvobozených příjmů je v českých daňových zákonech mnohem obsáhlejší, ale často se jedná o ty samé příjmy, které jsou osvobozené i na Slovensku, pouze jsou podrobněji vypsané a definované. Oba státy jsou si i zde velice podobné. V některých případech můžeme nalézt i příjmy, které jsou ve slovenském zákoně od daně osvobozeny a v českém ne, ale je to dáno pouze skutečností, kdy tyto příjmy v ČR vůbec nejsou předmětem daně.

2.2.4 Základ daně

Podobně jako u základu daně z příjmů fyzických osob, i základ daně právnických osob je zjednodušeně řečeno kvantitativně vyjádřený předmět daně, tedy konkretizovaný výčet všeho, z čeho se daň vyměřuje. Základem daně bývá buďto jeho peněžní vyjádření, nebo i jinak popsána hodnota, která předmět daně popisuje. Může jím být například i ocenění ve směně.

Podle ZDPČR se základ daně stanoví dle § 20, kde je popsána metodika jeho stanovení. Pro jeho stanovení se pak používá § 23 až 33 ZDPČR. Základem daně je přesná částka, o kolik jsou příjmy (po všech osvobození a mimo příjmů, které nejsou předmětem daně) vyšší než výdaje. Je třeba samozřejmě počítat ve správných časových a věcných souvislostech. Tento výsledek se pak zvyšuje např. o částky neoprávněně zkracující příjmy a další částky, a snižuje o částky nesprávně zvyšující příjmy a o další částky, uvedeny v § 23 odst. 3.

V § 20 ZDPČR jsou také uvedeny položky snižující základ daně. Veřejně prospěšný poplatník si tak základ daně již snížený podle § 34 ZDPČR může dále snížit až o 30 %, nejvýše však do výše jednoho milionu korun, použije-li prostředky získané touto úsporou na dani ke krytí výdajů (nákladů) souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně, a to nejpozději ve třech bezprostředně následujících obdobích. Dále určité školy a výzkumné instituce si mohou základ daně dále snížit až o 30 %, maximálně však o tři miliony korun, použijí-li takto ušetřené prostředky na výzkum, vzdělávání a podobné výdaje. Lze též odečíst hodnotu bezúplatného plnění poskytnutého obcím, krajům, organizačním složkám státu, právnickým osobám se sídlem v ČR a dalším. Všechny položky snižující základ daně najdeme v § 20 ZDPČR.

Podle ZDPSR se základ daně stanovuje dle § 14, který je rovněž věnován základní metodice jeho stanovení. Základ daně se zde zjistí podle § 17 až 29. Podle § 17 slovenského zákona se výsledek hospodaření, nebo také rozdíl mezi příjmy a výdaji, zvyšuje o sumy nesprávně zahrnuté do daňových výdajů a o sumy, které nejsou součástí výsledku hospodaření, ale zahrnují se do základu daně a snižuje se o sumy, které jsou součástí základu daně, ale do výsledku hospodaření se nezahrnují. Dále je v § 17 uveden výčet příjmů, které se do základu daně nezahrnují. Jsou to například příjmy daněné srážkou a další příjmy.

2.2.5 Sazba daně

Sazba daně činí v ČR podle § 21 ZDPČR 19 %, pokud není stanoveno jinak. Dále je uvedena sazba 5 %, která se vztahuje např. na investiční fondy a fondy penzijních společností podle zákona tyto fondy a společnosti upravujícího. Dále sazba 20 % se vztahuje na samostatný základ daně uvedený v § 20b.

V SR činí podle § 15 sazba daně ze základu daně sníženého o daňovou ztrátu 23 %. Podle § 15a je definována zvláštní sazba daně ve výši 5 %.

2.2.6 Zdaňovací období

V ČR je zdaňovacím obdobím kalendářní rok, hospodářský rok nebo účetní období delší než 12 měsíců po sobě nepřetržitě jdoucích.

V SR je zdaňovacím obdobím kalendářní rok, oproti českým zákonům tak slovenský zákon neposkytuje možnost volby.

2.3 Společná ustanovení

2.3.1 Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů

Tyto výdaje se v ČR odečítají ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené v § 24 ZDPČR. Těmito výdaji jsou např.:

- odpisy hmotného majetku,
- zůstatková cena hmotného majetku,
- pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- daň z nemovitých věcí,
- výdaje na pracovní a sociální podmínky péči o zdraví zaměstnanců,
- nájemné (s výjimkami),
- zákonné rezervy a opravné položky,
- výdaje na pohonné hmoty.

V SR tyto výdaje upravuje § 19 ZDPSR. Zde jsou daňové výdaje pojaty o něco složitěji. V první řadě odst. 1 určuje, že pokud je výška nákladu limitována zvláštním předpisem, je tento náklad možné zahrnout pouze do výše tohoto limitu. Pokud limitován není, lze jej uplatnit pouze ve výši určené v § 19. Výdaje uplatnitelné pouze v rozsahu uvedeném v zákoně jsou např.:

- pojistné,
- výdaje na bezpečnost a ochranu zdraví při práci,
- cestovní náklady,
- výdaje na pohledávky, akcie.

Výčet daňově uznatelných nákladů je u obou států velice obsáhlý, proto byly vybrány jen některé z nich. Výčet je v obou zemích velice podobný, liší se v jednotlivých výdajích, formulacích a drobnostech. Často je v obou státech jako výdaj považována jedna a ta samá skutečnost, je pouze jinak popsána a definována.

2.3.2 Odpisy

V ČR i SR lze hmotný i nehmotný majetek odepisovat podle různých metod. Tyto odpisy se v obou zemích dají zahrnout do výdajů (nákladů). V SR jsou odpisy hmotného i nehmotného majetku zahrnuty v § 22 ZDPSR, v českém zákoně jsou

rozděleny. Odpisy hmotného majetku definuje § 26 ZDPČR, odpisy nehmotného majetku pak § 32a ZDPČR.

Odpisy hmotného majetku

Odpisy se v ČR stanovují podle § 30, 31 a 32, kromě hmotného majetku vyloučeného z odepisování uvedeného v § 27.

Hmotným majetkem se pro účely ZDPČR rozumí:

- samostatné movité věci,
- soubory movitých věcí,
- budovy, domy a jednotky nezahrnující pozemek,
- stavby (s výjimkami),
- pěstitelské celky trvalých porostů,
- dospělá zvířata a jejich skupiny,
- jiný majetek (vymezený v § 26 odst. 3).

Hmotný majetek se řadí do šesti odpisových skupin, podle těchto skupin je doba odepisování 3 až 50 let. Odpisování je používáno buďto lineární, nebo zrychlené.

V § 22 ZDPSR je definován hmotný a nehmotný majetek, který je možné odepisovat.

Do hmotného majetku zde patří:

- samostatné movité věci a soubory movitých věcí,
- budovy a jiné stavby (s výjimkami),
- pěstitelské celky trvalých porostů,
- zvířata,
- jiný majetek.

V SR se hmotný majetek rozděluje do 4 odpisových skupin, s dobou odepisování 4 až 20 let. Taktéž je používáno rovnoměrné a zrychlené odepisování.

Odpisy nehmotného majetku

Do nehmotného majetku patří:

- dlouhodobý nehmotný majetek podle zvláštního předpisu se vstupní cenou vyšší než 2.400 eur s dobou použitelnosti delší než jeden rok.

2.3.3 Položky odečitatelné od základu daně

Podle § 34 ZDPČR lze od základu daně sníženého o prokazatelně vynaložené a daňově uznatelné výdaje dále odečíst:

- daňovou ztrátu, která vznikla nebo byla vyměřena za předchozí zdaňovací období, nejdéle do pěti zdaňovacích období následujících bezprostředně po období, ve kterém byla ztráta vyměřena,
- výdaje vynaložené na výzkum a vývoj,
- odpočet na podporu pořízení majetku na odborné vzdělávání.

Slovenské daňové zákony podle § 30 ZDPSR taktéž umožňují snížit základ daně poplatníka, který je právnickou osobou, nebo od základu daně z příjmů podle § 6 odst. 1 a 2 ZDPSR. Daňovou ztrátu lze odečíst nejvýš po dobu sedmi po sobě následujících období bezprostředně následujících po období, ve kterém byla tato ztráta vyměřena.

2.3.4 Sleva na dani a daňový bonus

Podle § 35 ZDPČR se poplatníkům uvedeným v § 2 a 17 za zdaňovací období daň snižuje o 18.000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením a 60.000 Kč za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením.

§35ba ZDPČR vymezuje slevy na dani pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob. Lze uplatnit tyto slevy:

- sleva na poplatníka ve výši 24.840 Kč,
- sleva na manžela ve výši 24.840 Kč (manžel (manželka) vlastní příjem pod 68.000 Kč ve zdaňovacím období,
- sleva na invaliditu ve výši 2.520 Kč, rozšířená sleva na invaliditu ve výši 5.040 Kč a sleva na držitele průkazu ZTP/P ve výši 16.140 Kč,
- sleva na studenta ve výši 4.020 Kč.

Dle § 35c má poplatník uvedený v § 2 ZDPČR nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním v domácnosti ve výši 13.404 Kč.

Pokud podle § 35c poplatník dosáhne nižší daňové povinnosti než nulové daňové povinnosti, „záporná“ daňová povinnost je mu vyplácena formou daňového bonusu, který činí maximálně 60.300 Kč ročně, musí však být vyšší než 100 Kč.

Též pokud je výše měsíční zálohy na daň snižené o měsíční slevu na dani podle § 35ba nižší než výše měsíčního daňového zvýhodnění, je vzniklý rozdíl daňovým bonusem, který činí maximálně 5.025 Kč měsíčně.

V SR se slevy na dani uplatňují následovně:

Je možné uplatnit slevu na dani pro příjemce investiční pomoci podle § 30a ZDPSR a slevu na dani pro příjemce stimulů podle § 30b ZDPSR.

Daňový bonus v SR

Poplatník s příjmem podle § 5 nebo 6 odst. 1 a 2 ve zdaňovacím období větším než šestinásobek minimální mzdy a vykázal základ daně podle § 6 odst. 1 a 2, může uplatnit daňový bonus ve výši 19,32 euro měsíčně na každé vyživované dítě v domácnosti.

2.3.5 Zálohy na daň

Zálohy na daň z příjmů se podle § 38a ZDPČR platí v průběhu zálohového období. Zálohové období začíná první den následující po posledním dni koce lhůty pro podání daňového přiznání za minulé zdaňovací období do posledního dne lhůty pro podání daňového přiznání v následujícím zdaňovacím období.

Výše záloh:

- poplatníci, kteří dosáhli poslední známé daňové povinnosti nižší než 30.000 Kč, zálohy neplatí,
- poplatníci, jejichž poslední známá daňová povinnost byla mezi 30.000 Kč a 150.000 Kč, platí zálohy na daň ve výši 40 % poslední známé daňové povinnosti s první zálohou do patnáctého dne šestého měsíce zdaňovacího období a s druhou zálohou do patnáctého dne dvanáctého měsíce zdaňovacího období,
- poplatníci, jejichž poslední známá daňová povinnost přesáhla 150.000 Kč, platí zálohy ve výši 25 % poslední známé daňové povinnosti. První záloha je splatná do 15. dne třetího měsíce zdaňovacího období, druhá záloha do 15. dne šestého měsíce zdaňovacího období, třetí záloha do 15. dne devátého měsíce zdaňovacího období a čtvrtá záloha do 15. dne dvanáctého měsíce zdaňovacího období.

Zálohy na daň v SR jsou definovány v § 34 ZDPSR. Poplatníky s povinností jsou tedy tyto:

- pokud poslední známá daňová povinnost přesáhla 2.500 eur, pak zálohové období začíná první den následující po posledním dni koce lhůty pro podání daňového přiznání za minulé zdaňovací období do posledního dne lhůty pro podání daňového přiznání v následujícím zdaňovacím období,
- pokud byla poslední známá daňová povinnosti v intervalu od 2.500 eur do 16.596,96 eur, platí se čtvrtletní zálohy na daň ve výši 25 % poslední známé daňové povinnosti, a to do konce každého čtvrtletí,
- pokud byla poslední známá daňová povinnost vyšší než 16.596,96 eur, platí se měsíční zálohy na daň ve výši jedné dvanáctiny poslední známé daňové povinnosti, a to do konce každého kalendářního měsíce.

2.3.6 Daňové přiznání

Daňové přiznání je podle § 38g ZDPČR v ČR povinen podat každý, jehož roční příjmy zahrnující se do předmětu daně z příjmů fyzických osob, přesáhly 15.000 Kč. Pokud vykážeme daňovou ztrátu, jsme povinni podat daňové přiznání i s příjmy nižšími než 15.000 Kč. Daňové přiznání pak nemusí podávat poplatník, který měl příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků pouze u jednoho nebo pouze postupně u více plátců, u kterých podal prohlášení k dani. Výjimkou jsou příjmy osvobozené od daně a poplatník nemá podle § 7 až 10 jiné příjmy přesahující 6.000 Kč.

V § 38g odst. 2 je detailně popsáno, kdo není daňové přiznání povinen podat.

V SR je povinen podat daňové přiznání každý, kdo ve zdaňovacím období dosáhl příjmy vyšší než 50 % sumy dle § 11 odst. 2 písm. a) ZDPSR, tedy více jak padesátinásobek životního minima. Pokud poplatník vykázal daňovou ztrátu, je povinen podat daňové přiznání i s příjmy menšími než padesátinásobek životního minima. Daňové přiznání pak nemusí podávat poplatník, který měl příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků pouze u jednoho zaměstnavatele, daň je vybírána srážkou nebo jde o příjem od daně osvobozený. Další případy, kdy nejsme povinni podávat daňové přiznání, jsou uvedeny v § 32 ZDPSR.

3 Daňové úniky

Daňové úniky a daňové podvody jsou stejně staré jako samotné daně. Písemné zmínky o vyhýbání se povinnosti placení daní se dochovaly už z dob antického Řecka a starého Říma. Placení daní patřilo a patří mezi nejméně oblíbené povinnosti lidí. Neexistoval a neexistuje podnikatelský subjekt, který by neměl zájem „optimalizovat“ si daně, respektive si je minimalizovat, mnohdy i porušováním zákonů. (Marko, 2012)

3.1 Definice daňového uniku

Pojem daňový únik je velmi rozšířeným souslovím, jeho definice ovšem není jednoznačná. „Někteří autoři považují za daňový únik jak nelegální aktivity odporující daňovým zákonům, tak snahu k minimalizaci daně, která využívá všech legálních možností, byť někdy v rozporu s původním úmyslem zákonodárce (tzv. daňovou obratnost).“ (Široký, 2008, s. 241)

3.1.1 Legální daňové úniky

V anglických odborných textech jsou označovány jako „**tax avoidance**“, tedy vyhýbání se placení daní. Jde o legální postupy, které vedou k minimalizaci odváděných daní.

„Za tím účelem musí daňový subjekt důkladně znát jednotlivá ustanovení zákona a sledovat pečlivě a soustavně jeho neustálé legislativní změny. Je logické, že tím nejvhodnějším způsobem, jak této metody daňové optimalizace plně využít ve prospěch daňového subjektu, je jeho soustavná a průběžná spolupráce s daňovým radcem. Daňových úspor lze např. dosáhnout:

- využíváním institutu rezerv na opravy hmotného majetku, správným zvolením metody rovnoměrného nebo zrychleného odpisování,
- uplatněním přerušeni odpisů,
- správným rozvržením technického zhodnocení,
- správným uplatněním finančního leasingu,
- důslednou aplikací § 24 a 25 ZDP,
- tvorbou opravných položek k pohledávkám,
- vhodným uplatněním daňové ztráty,
- uplatněním slevy na dani z příjmů dle § 35 ZDP.“ (Macháček, 2002, s. 46)

Legální minimalizace daňových nákladů mohou být výsledkem aplikace zákonných úprav, ale také reakcí poplatníků na pochybení a mezery v daňové legislativě.

3.1.2 Nelegální daňové úniky

Druhá skupina daňových úniků je označována anglickým termínem „**tax evasions**“. Tento pojem označuje nelegální činnost, za kterou může být osoba ji provozující potrestána právním postihem. Postihy jsou různého typu, od vyměření penále či pokuty v rámci správního řízení, k trestu odnětí svobody podle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 sb., v platném znění).

„Podle studií OECD tvoří daňové úniky výši 5–8 % hrubého domácího produktu, v tranzitních zemích (k nim patří i ČR) odhaduje OECD neplacení daní na úrovni dvojnásobné až trojnásobné. K jakým daňovým únikům u daně z příjmů může docházet? Může jít např. o:

- zatajení příjmů a krácení tržeb (např. záměrně ztracená faktura či příjmový doklad),
- vyplácení mezd v nižší částce, ze kterých zaměstnavatel odvádí nižší zálohu na daň ze závislé činnosti, nižší pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení a zbylou část mzdy doplatí zaměstnanci hotově „z ručky do ručky“ z černého fondu,
- zaměstnávání zaměstnanců „na černo“ s úhradou jejich mzdy bez evidence „z ručky do ručky“, a to bez hrazení daně ze závislé činnosti, pojistného na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení,
- neoprávněně účtované náklady, kdy za daňově účinné náklady jsou zahrnovány náklady, které jsou obsahem § 25 ZDP a nejsou dle zákona daňově účinné,
- neoprávněně vystavené výdajové doklady z pokladny s jejich průúčtováním jako nákladové výdaje, přičemž hotovost přechází do „černého fondu“ firmy nebo do osobní spotřeby manažera,
- poskytování fiktivních služeb, zejména poradenských, reklamních, marketingových atd. jinou firmou, která za tyto práce fakturuje nepřiměřeně vysoké částky, které vstoupí do nákladů objednatele, přičemž vlastní úhrada zhotoviteli prací hotovostní formou je nepatrná,
- účtování nákladné dovolené v zahraničí na základě faktury cestovní kanceláře jako školení nebo zvyšování kvalifikace zaměstnanců.“ (Macháček, 2002, s. 46)

V dalším textu budu pojem daňový únik používat pro označení nelegálních daňových úniků.

3.2 Druhy daňových úniků

U daní z příjmů se v praxi setkáváme nejčastěji se třemi okruhy daňových úniků – krácení výnosů (příjmů), nadhodnocování nákladů (výdajů) a nesprávné nebo fiktivní uplatnění daňových výhod.

- **„Krácení příjmů/výnosů** – zatajení nebo krácení tržeb; výnosy z nelegální činnosti (prodej pašovaného zboží, prodej nelegálně zkopírovaných zvukových a obrazových záznamů aj.); nevidované podnikání nebo zaměstnání (tzv. práce na černo); rozdělení příjmu na spolupracující osoby, které neodpovídá skutečnému stavu.
- **Nadhodnocení výdajů/nákladů** – zahrnutí daňově neuznatelných nákladů; nesprávné časové rozlišení nákladů; fiktivní náklady (fingované marketingové studie, zprostředkovatelské odměny, mandátní smlouvy apod.); špatné vyhodnocování odpisování majetku
- **Nesprávné nebo fiktivní uplatnění různých daňových výhod** – osvobození od daně, slev na dani, odčitatelných položek a položek snižujících základ daně nebo zvláštních sazeb daně – ať se daňové výhody nazývají v právních předpisech jednotlivých zemí jakkoli, jejich množství a složitost podmínek, ze kterých je lze uplatnit, nahrává jejich zneužití. Často jsou také výsledkem působení různých zájmových skupin, které v rámci lobbingu prosadí do zákonů pro ně vyhovující úpravu.“ (Široký, 2008, s. 250)

3.3 Charakteristika nelegálních daňových úniků ČR

V českém trestním zákoníku je daňovým trestným činům věnován poměrně malý prostor. V hlavě šesté (trestné činy hospodářské) zákona číslo 40/2009 sb. jsou popsány dvě skutkové podstaty daňových úniků:

- Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240)
- Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241)

Policie ČR zveřejňuje každoročně statistiky kriminality na území České republiky, s vyčíslením počtu jednotlivých trestných činů, její objasněnosti, výše způsobené škody a také s rozdělením pachatelů do skupin dle věku a pohlaví, a zařazením těchto skutků

do určeného druhu kriminality. Daňová trestná činnost je zařazena mezi kriminalitu hospodářskou.

Pro následující statistiku využiji součet údajů o trestných činech kráčení daně a neodvedení daně, aby byly výsledky aspoň trochu srovnatelné se Slovenskou úpravou (zveřejněné statistiky policie SR uvádějí souhrn více činů spadajících do daňové oblasti).

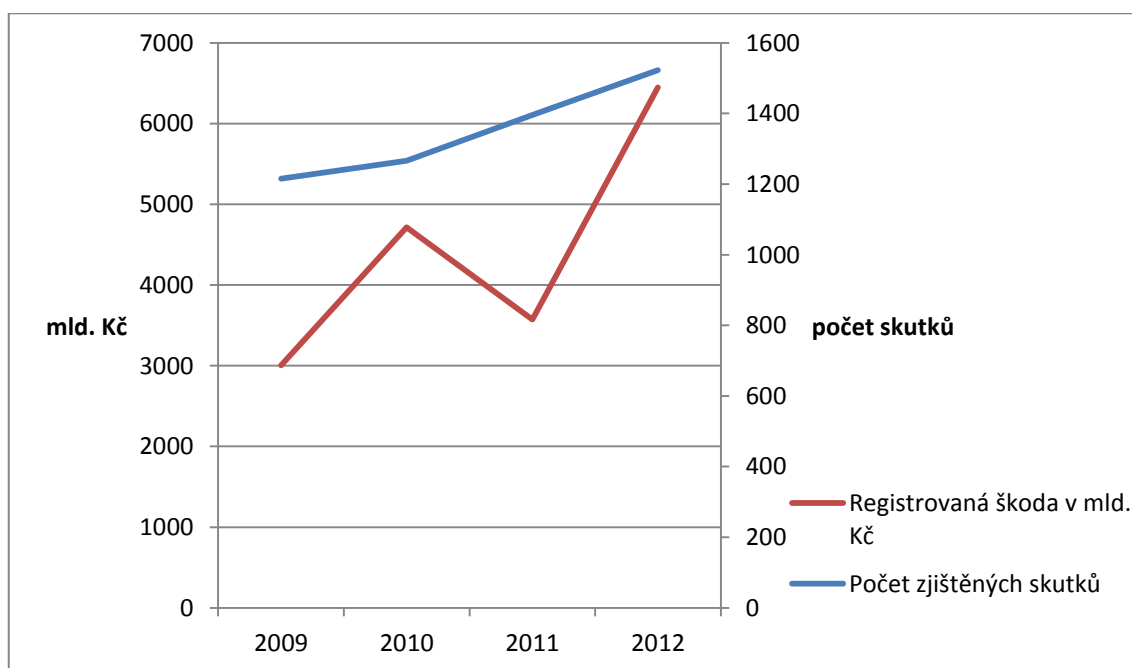
V roce 2009 bylo zjištěno 1 215 skutků, objasněno jich bylo 941 (tj. 77,5 %), způsobená škoda dosáhla výše 3.004.434.000 Kč

O rok později bylo spácháno 1 266 zjištěných skutků, z nichž se podařilo objasnit 945(74,7 %). Škoda v tomto období vyskočila až na částku 4.713.912.000 Kč

Rok 2011 pokračoval ve vzestupném trendu s 1 396 odhalenými činy, avšak s nižší objasněností 869 případů (62,3 %). Také škoda oproti předchozímu roku klesla na 3.571.517.000 Kč

V roce 2012 zaznamenala policie 1 523 případů daňové trestné činnosti a objasnila jich 1 039 (68,2 %). Škoda byla tentokrát výrazně vyšší, a to 6.448.068.000 Kč. (Statistika kriminality, 2014)

Obr. č. 4: Vývoj daňové kriminality ČR

Zdroj: vlastní zpracování, 2014

Statistiky ukazují pozvolný růst počtu odhalených činů, kdy objasněnost je s malými výkyvy stále přibližně stejná. Výše škody se mění, ne však v závislosti na počtu spáchaných skutků.

3.4 Charakteristika nelegálních daňových úniků SR

Slovenský trestní zákoník postihuje oblast daňových trestných činů ve větším rozsahu než ten český. Zákon (*Predpis č. 300/2005 Z. z.*) obsahuje ve třetí části (Trestné činy proti měně a trestné činy daňové) popis šesti trestných činů, jimiž jsou:

- Krácení daně a pojistného (§ 276),
- Neodvedení daně a pojistného (§ 277),
- Daňový podvod (§ 277a),
- Nezaplacení daně a pojistného (§ 278),
- Maření výkonu správy daní (§ 278a),
- Porušení předpisů o státních technických opatřeních na označení výrobku (§ 279).

Toto výrazně širší pojetí různých druhů daňových úniků se projevuje i na počtech trestných činů a vyčíslené způsobené škodě.

Ve statistikách kriminality ve Slovenské republice jsou uváděna tato:

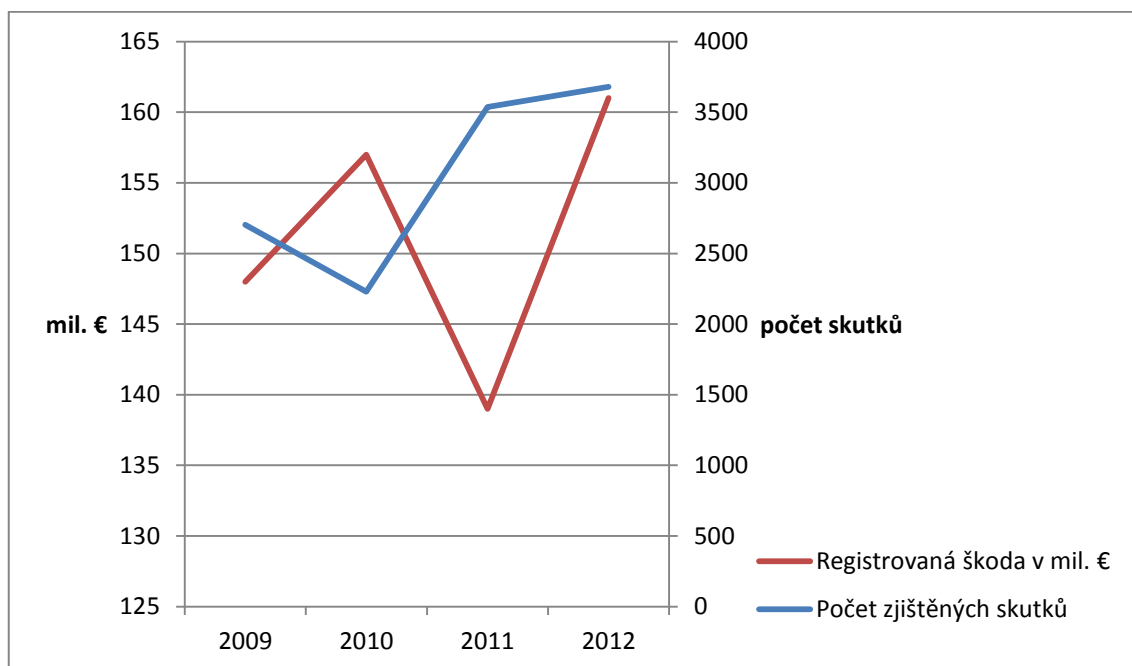
V roce 2009 bylo zaznamenáno 2 702 trestných činů, z nichž bylo 1 704 objasněno (63 %), škoda byla 148.175.000 €.

V roce 2010 počet evidovaných trestných činů poklesl na 2 229, s vyšší objasněností 1 647 (73,9 %) v porovnání s předchozím rokem, škoda však stoupla na 156.823.000 €.

Rok 2011 se vyznačil výrazným nárůstem daňové kriminality s počtem 3 573 činů, objasněno bylo 2 311 (64,7 %), škoda překvapivě klesla na „pouhých“ 138.661.000 €.

V období 2012 pokračoval mírný růst na 3 679 skutků, 2951 objasněných činů (80,2 %) a škodu 160.969.000 €. (Štatistika kriminality v Slovenskej republike, 2014)

Obr. č. 5: Vývoj daňové kriminality SR

Zdroj: vlastní zpracování, 2014

Daňová trestná činnost vykazuje i na Slovensku vzestupnou tendenci a kolísající výši škod.

Porovnání obou zemí je těžké, jelikož legislativní úprava v trestním zákoníku je rozdílná, ale čísla přesto ukazují podobný trend zvyšujícího se počtu odhalených činů, konstantní objasněnost a různé výše škod.

Výše daňových úniků jako takových je ovšem mnohem vyšší, trestná daňová činnost tvoří pouze vrcholek ledovce, jelikož do celkové výše se započítávají i legální daňové úniky a projeví se i ty, které ještě nebyly policejními orgány odhaleny. Pro tuto situaci se používá termín *stínová ekonomika*, která vyjadřuje součet skryté a nelegální ekonomiky.

3.5 Příčiny daňových úniků

Základním motivem daňových úniků je rozpor mezi zájmem státu v inkasování daní a zájmem daňových subjektů o minimalizaci vlastního daňového zatížení. Příčiny jsou různé, a to v závislosti na osobě, která se toho dopouští, na místě, na kterém k tomu dochází či na výšce samotného úniku. Faktory, které mají vliv na existenci a rozsah daňových úniků je mnoho. Můžeme je rozdělit do následujících skupin.

- **Politický faktor.** Má velmi všeobecnou platnost. Daňovým deliktem se možné vyjadřovat nesouhlas s politickým rozhodnutím vlády, čímž se z něj stává jakýsi politický protest.
- **Sociální a etický faktor.** Nízká občanská uvědomělost v oblasti placení daní a tolerování daňových úniků přispívá ke zvyšování rozsahu daňových úniků a daňové trestné činnosti.
- **Ekonomický faktor.** Mění se ekonomické prostředí krajiny má vliv na různé spekulace. Daně se odvádějí snadněji v období růstu než v období recese. Proto je nesporné, aby spát usiloval o ekonomický růst, čímž by míra daňových úniků klesala, respektive stagnovala.
- **Legislativní faktor.** Nestabilita daňové legislativy vytváří „živnou půdu“ k daňovým únikům a páčání trestných činů v daňové oblasti.
- **Výška daňového a odvodového zatížení.** Patří mezi významné faktory ve vztahu k velikosti daňových úniků. V případech vyššího daňového zatížení subjektů se zvyšují daňové spekulace a rostou daňové úniky. Naopak při nízkém daňovém zatížení je tlak na daňové spekulace nižší.
- **Mechanismus zdanění.** Je rozhodujícím faktorem při páčání drobných úniků a daňové kriminality. Mechanismus založený na bázi dobrovolnosti, který je využíván v oblastech s demokratickým způsobem řízení vytváří vhodný prostor k nezákonnému snižování daní.
- **Mechanismus kontroly.** Všechny daňové systémy se opírají o přiznání daňových poplatníků, čímž se násobí možnost uvádění nepravdivých údajů. Takže přiznání musí být kontrolována, což je ale vzhledem k množství podávaných přiznání málo efektivní. (Marko, 2012)

3.6 Hodnocení problematiky daňových úniků v ČR a SR

Pro odhalování daňových úniků a nedoplatků je jak v České republice, tak na Slovensku, institucionalizován velký počet úřadů. Namátkou zmíním Finanční správu, orgány činné v trestním řízení, Finančně analytický útvar Ministerstva financí atd., které spolu aktivně spolupracují.

Na Slovensku již byl založen i speciální tým na odhalování daňových úniků, zatím se zaměřením na úniky DPH. Česká republika se k podobnému tahu chystá na podzim tohoto roku. (Čermáková, 2014)

I přes zjevnou snahu a vynakládání financí i energie nejsou však systémy odhalování a předcházení daňovým únikům dostatečně efektivní. Ačkoliv je na základě analýz příčin možné vytvořit fungující řešení, jeho realizace obvykle ztroskotá na příliš vysoké ceně nebo, a to častěji, na lidském faktoru.

Porovnání českého a slovenského přístupu ukazuje, že na Slovensku je o něco lépe a přehledněji vypracována legislativní stránka daňových trestných činů, daňové zákony obou států svou nepřehledností daňovým únikům spíše nahrávají. Vedle potřeby se obohatit (snížit své náklady) je dle mého nejdůležitějším aspektem při vzniku daňových úniků právě nepřehlednost legislativy a složitost administrativy s přiznáváním příjmů apod. spojené.

Rozsáhlejší právnické osoby nemají díky daňovým a právním poradcům problémy najít žádané mezery v zákonech, či jinak zákony využít ve svůj prospěch. A fyzické osoby se mnohdy při vidině vyplňování dokumentů raději uchýlí k tzv. práci na černo a jiným aktivitám, kterými si usnadní práci, a které snižují daně odváděné do rozpočtu.

Veškeré aktivity spojené s daněmi jsou pro daňové poplatníky značně nepříjemné a jejich nechuť se ještě zvyšuje s tím, jak roste složitost. I třeba daňové přiznání, které by mělo být snadno vyplnitelné a srozumitelné, mají mnohdy problém vyplnit i odborníci, natož laik.

4 Hodnocení problematiky DzP v ČR a SR

Oba uvažované státy jsou si z pohledu daní z příjmů velice podobné a odpovídá tomu i částečně podobný vývoj těchto dvou států v čase. Trendem posledních let je u České i Slovenské republiky zvyšování přehlednosti a snižování komplikovanosti těchto daní, což je velké pozitivum pro všechny, kteří s důchodovými daněmi pracují. Hlavním krokem dobrým směrem u obou států je rušení množství výjimek, sjednocování daňových sazeb, snižování počtu různých daňových pásem a věnovaná pozornost zabránění dvojitému zdanění.

Momentálnímu stavu důchodových daní v těchto státech výrazně pomohl vstup do Evropské unie, kterým se tyto daně posunuly dopředu o milové kroky a Česká i Slovenská republika se minimálně z tohoto pohledu dostaly o nezanedbatelný kus vpřed.

Naopak jako nedostatek momentálního vývoje důchodových daní v uvažovaných státech se dají považovat velmi časté a podstatné změny v daňovém právu (a nejen zde) těch, kteří se momentálně dostanou k moci. Efekt takových změn má samozřejmě i zde dlouhodobý dopad a poměrně velkou setrvačnost, než se především poplatníci těmto změnám přizpůsobí a charakter svých příjmů dle těchto změn pozmění, aby pro ně byly co nejpříjemnější. Často se tak prudce mění před nedávnem zavedená náhlá změna, která se ještě nestačila naplno projevit a ukázat, zda je krokem správným či nikoliv.

Dále se do méně zdařilých kroků dají zahrnout změny, které žádný z okolních, a České a Slovenské republice alespoň v podstatných ohledech podobný států, s úspěšnou ekonomikou nikdy nezavedl. Proč se odklánět od fungujícího cestou nepotvrzenou? Z objektivního hlediska není ČR ani SR státem, který má přebytek prostředků na riskantní změny (zvláště v momentálních tendencích ekonomik), alespoň částečný konzervatismus v tomto ohledu jistě není za nesprávné řešení.

Cesta zjednodušení zvýšení možností daňových odpočtů a snižování daní je i cestou, jak dále eliminovat práci „na černo“, alespoň malé daňové odvody po výraznějších slevách pro určité skupiny poplatníků jsou pro státní příjmy jistě lepší než odvody žádné z šedé a černé ekonomiky, podrobněji rovněž rozepsáno v kapitole zabývající se daňovými úniky. Řešit příčiny je i v tomto případě efektivnější než řešit následky nesprávného chování jednotlivých zúčastněných.

Nabízí se také možnost stále více se inspirovat ekonomikami západními, jasnější pravidla a více vnímaná subjektivní „spravedlnost“ státu jistě zlepší i chování poplatníků a eliminuje jejich touhy po podvodech. Ukázkovým je v tomto směru systém zdanění příjmů v Německu, kde je do určité výše příjmu daň minimální nebo dokonce žádná. Zcela jistě tento fakt podporuje práci u skupin, jako jsou pracující důchodci, mladí, studenti, čerství absolventi, lidé s minimálními příjmy i ti, kdo se snaží začít podnikat. V SRN díky tomu ti, kdo by jinak pracovali „na černo“ (nehlášená práce), tedy často dělníci, studenti, nezaměstnaní, důchodci, samoživitelé s dětmi, kteří mají často i několik zaměstnání a další skupiny, které zdanění kvůli svým nízkým příjmům pociťují nejvíce, pracují na základě pracovní smlouvy nebo dohody. Z toho pramení výhody pro obě strany. Těm, kteří mají existenční problémy nebo pracují při studiu, by se podle vzoru SRN nemusely jejich podmínky ještě stěžovat.

Průměrná výše efektivního zdanění (a výše zdanění průměrné mzdy) je například v SRN velice podobná tomu v ČR a SR, ale díky odlišně nastavenému (a přesto jen o málo složitějšímu) systému zdanění příjmů zde bohatší prakticky přispívají na chudší a díky tomuto faktu jsou ti, kteří to nejvíce potřebují, zdaněni minimálně nebo vůbec. Ani u vysokých příjmů nedosahuje efektivní míra zdanění nijak závratných hodnot, přesto jen o trochu vyšší zdanění vysokých příjmů má při správné alokační a (re)distribuční funkci vysokou efektivitu u příjmů nízkých. Tato situace pak nahrává snazšímu sehnání práce, snazšímu začátku vlastního podnikání, práci při studiu a podobným situacím. Pro tyto skupiny poplatníků je taktéž velice důležitá právní nenáročnost a jednoduchost zdanění příjmů, a to především z toho důvodu, že právě tyto skupiny vzhledem ke složitosti daňových přiznání, evidencí nákladů apod., raději míří do zóny šedé ekonomiky.

Jistě by se s úspěchem setkala i větší podpora státu pro lidi s postižením a děti, což jsou skupiny s nejvyššími nutnými osobními výdaji a na druhou stranu s nejnižšími příjmy. Podobně se taková podpora může týkat léků a nutné zdravotní péče pro děti, důchodce, studenty, nízkopříjmové rodiny. Naopak momentální solidární zvýšení daně uplatňované v ČR vyrovnává potřebný rozdíl, podobně se dají vyvážit chybějící příjmy do státního rozpočtu, které by byly ponechány poplatníkům s nízkými příjmy.

V zaměstnanecké sféře je prostor možný směr zlepšení ve zrušení tzv. superhrubé mzdy, tedy mzdového nákladu zaměstnavatele. Tímto se zvyšuje daňový základ

zaměstnanec za náklady zaměstnavatele, které rozhodně nejsou příjmem zaměstnance. Daňová sazba je tedy sice 15 %, ale reálně je o několik procentních bodů vyšší, protože tato sazba daně je počítána z mnohem vyššího základu. Mezi zaměstnanci je tento fakt považován za jakési neprůhledné zvyšování daně, které je velice neupřimé.

V tomto roce velmi diskutované rušení uplatnění daňově uznatelných výdajů paušálními sazbami je také velkým ztížením situace podnikatelů. Tyto paušální sazby byly zavedeny pro zlepšení podmínek, snížení nákladů na účetnictví a zjednodušení především pro malé podnikatele, pro které jsou tyto paušální výdaje často existenční otázkou. V době, kdy je potřeba co největší počet těchto lokálních podnikatelů a větší firmy si nemohou dovolit investice, je škoda upravovat podmínky mnoha z nich na šibeniční.

ZÁVĚR

V práci byla shrnuta problematika daní, konkrétně daní z příjmu fyzických a právnických osob, z největší části je zaměřena na ČR a SR. Pro správné pochopení momentálních důchodových daní v těchto dvou státech a možnosti jejich objektivního srovnání je nezbytné znát historický vývoj daní v globálním měřítku a především vývoj daní na území dnešní České a Slovenské republiky. Tento vývoj byl totiž velmi dlouho společný a i dnes vykazuje mnoho společných znaků. Je to vývoj během historických válek, vývoj daný podobným geografickým postavením těchto států a také vývoj od první republiky, který je pro dnešní daňové soustavy tím klíčovým. Od těchto faktů podrobněji rozepsaných v této práci se odvíjí skutečnost, že ani ČR ani SR neměly nijak ideální historické podmínky pro vznik a vývoj bezchybné daňové soustavy, pokud takovou vůbec lze definovat. Vždy bylo toto území spíše územím okupovaným, utlačovaným a vykořisťovaným, než územím prosperujícím, vládnoucím a udávajícím směr ostatním. Daňové soustavy se na našem území v historii mnohokrát podstatně měnily a zažily násilné revoluce, které často nebyly těmi správnými a děly se i přesto, že byl tento fakt takřka veřejným tajemstvím. Především v období dvou světových válek, tedy nedlouho po průmyslové revoluci (která nárůst všech disciplín týkajících se majetku odstartovala) a pak dlouho po nich, zde byly ekonomiky silně regulované, uzavřené a možná se zdejší stav pojmem „fungující ekonomika“ často ani nedal označit.

Dnešní ČR a SR spolu zažily konec jedné společné republiky a nový, naprosto odlišný začátek na přelomu 80. a 90. let 20. století s následným samostatným vývojem obou států od roku 1993.

V roce 1993 vstoupila v platnost zásadní daňová reforma, a minimálně z pohledu vývoje daňových soustav odvážná, ne nepovedená, ale rozhodně ne ideální. Už v tomto roce se událo u obou států množství daňových změn, často se zpětnou platností. Následovaly stálé úpravy, doplňování stávající právní úpravy daní, avšak zásadní změny nastaly až přibližně o deset let později, kdy nastaly rozsáhlé daňové reformy, a to především z důvodu usilování o vstup (a následného vstupu) obou států do EU. Na Slovensku se do změn pouštěli sice v méně častých krocích, avšak s o to větší razancí. Právní úpravy se měnily opravdu výrazně a to skokově. Tyto kroky byly od Slovenska velmi odvážné, protože ke konci devadesátých let byla slovenská ekonomika v podstatě na dně a skomírala.

Oba státy, zvyklé z dob minulých na obrovské daňové sazby, postupně přišly na fakt, že snížení daňových sazeb může znamenat (a také velice často v tomto případě znamená) znatelné zvýšení celkových daňových příjmů. Po přelomu tisíciletí se tedy v obou státech děly změny, které znamenaly především snižování sazeb, zjednodušování velice složitých daňových zákonů s mnoha úpravami a výjimkami a tento trend trvá stále. Slovenská republika daňové zákony velmi zkrátila, postupnými změnami se za posledních deset let opět staly o něco náročnějšími, především množstvím podivných násobků desetinnými čísly a pro ně různými sazbami, které zvyšují nároky na znalosti a přehled jednotlivých poplatníků.

Tyto dvě daňové soustavy v podobě, v jaké je známe dnes, tedy mají za sebou faktický vývoj pouhých dvou desítek let. Přesto jsou považovány (především od vývoje v době vstupu do EU) za konkurenceschopné, moderní a jistě ne neúčinné.

Zdanění příjmů je v obou státech řešeno velmi podobně, liší se pouze sazby, pojmenování některých paragrafů, způsoby výpočtů apod. Další rozdíly lze spatřit v odlišných definicích, například některých příjmů fyzických osob, odlišností ve výčtech slev, nezdanitelných částí daně, příjmů, které jsou nebo nejsou předmětem daně, daňových bonusů a mnoha dalších, ale nijak výrazných rozdílů spočívajících často pouze v odlišném názvu jedné a té samé věci, která se u každého ze států řadí někam jinam, ale ve výsledku vyjdou často velmi podobně. Veškeré podstatnější rozdíly jsou zmíněny v přímém srovnání v jednotlivých kapitolách práce, kde lze odlišnosti vidět v konkrétních podobách.

Následující vývoj těchto dvou daňových soustav a konkrétně daní z příjmů lze spatřit především ve směru dalšího zjednodušování daňového práva, rušení výjimek, sjednocování daňových pásem a sazeb a omezování zvláštních ustanovení. Jak je popsáno v kapitole zabývající se daňovými úniky, složitost podmínek a předpisů není dobrá ani pro jednu ze zúčastněných stran.

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Reforma daní 1993	19
Obr. č. 2: Vývoj DzP FO v ČR	21
Obr. č. 3: Vývoj DzP FO v SR	23
Obr. č. 4: Vývoj daňové kriminality ČR.....	55
Obr. č. 5: Vývoj daňové kriminality SR	57

Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

DPH – Daň z přidané hodnoty

EU – Evropská unie

FO – Fyzická osoba

HDP – Hrubý domácí produkt

IČ – Identifikační číslo

Kč – Koruna česká

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

PO – Právnícká osoba

SR – Slovenská republika

SRN – Spolková republika Německo

USA – Spojené státy americké

ZČU – Západočeská Univerzita

ZDP – Zákon o daních z příjmů

ZDPČR – Zákon o daních z příjmů České republiky

ZDPSR – Zákon o daních z příjmů Slovenské republiky

Seznam použité literatury

Monografie

DUŠEK, Jiří. *Daně z příjmů 2013*. Praha: GRADA Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4641-8

GRŮŇ, L. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde. 2008. 335 d. ISBN 978-80-7201-745-4.

KŘEMEN, Bedřich. *100 legálních daňových triků 2013*. ESAP: Praha, 2013, 247 s. Více se dovědět a získat. ISBN 978-80-260-2627-3.

MACHÁČEK, Ivan. *Daň z příjmů právnických osob: praktické možnosti její optimalizace*. Praha: Linde, 2002, 302 s. Daně (Linde). ISBN 80-861-3133-5.

MARKO, Michal. *Odhal'ovanie daňových únikov a daňovej trestnej činnosti: zborník vedeckých štúdií*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012, 186 s. ISBN 978-80-8054-550-5.

PAVLÁSEK, Vlastimil a Pavlína HEJDUKOVÁ. *Veřejné finance a daně v České republice*. 2., přeprac. vyd. Plzeň: Nava, 2011, 182 s. ISBN 978-80-7211-395-8.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Vyd. 1. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7357-698-1.

PELECH, Petr. *Daně z příjmů: s komentářem k l. 5. 2011*. Olomouc: ANAG, 2000-, sv. Daně (ANAG). ISBN 978-80-7263-663-1.

ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, xvi, 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

Internetové zdroje

ČERMÁKOVÁ, Jana. Konec daňových úniků. : Nový policejní tým by mohl fungovat už od podzimu. In: *Rozhlas: Zprávy* [online]. 7. 2. 2014 [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/zprava/konec-danovych-uniku-novy-policejni-tym-muze-fungovat-uz-od-podzimu--1323978>

Statistika kriminality. In: *Policie České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-02-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Štatistika kriminality v Slovenskej republike. In: *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-02-30]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

Otrokářská společnost. In: *CoJeCo* [online]. 2006 [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=69254&title=otrok%EF%BF%BDsk%EF%BF%BDspole%EF%BF%BDnost

Legislativa

Pokyn č. D-285: k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti. In: *Finanční správa* [online]. 1. ledna 2005 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/legislativa-a-metodika/pokyny-d/casove-cleneni/2005/pokyn-d-285-1672>

Předpis č. 300/2005 Z. z., trestný zákon v platném znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v platném znění.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v ČR. *Daňové zákony: úplná znění platná k 1. 1. 2014*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3206-0.

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmov v SR. *Daňové zákony: úplné znenia platné v roku 2014*. 1. vyd. Bratislava: Donau Media, 2014. ISBN 978-80-89364-51-0.

Abstrakt

NEUŽIL, Jakub. *Zdanění příjmů fyzických a právnických osob v České republice a vybraném státě Evropské unie*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 68 s., 2014

Klíčová slova: daň z příjmů, fyzická osoba, právnická osoba, daňový únik, Česká republika, Slovenská republika

Cílem této práce je přiblížení historického vývoje daní z příjmů fyzických a právnických osob na území dnešní České a Slovenské republiky a momentální stav důchodových daní v těchto státech, a to včetně zaměření se na aktuální nedostatky a možný další vývoj těchto daní. Stanovený cíl práce je řešen přímým srovnáním obou států z hlediska důchodových daní a dále hodnocení úspěšnosti výběru daní z hlediska daňových úniků. Z práce vyplývá, že oba státy mají systém důchodových daní velmi podobný a nijak zásadně se od sebe neliší, což je dáno především dlouhodobým společným vývojem. Kritickým hodnocením těchto témat bylo dosaženo především zjištění, že budoucí vývoj této oblasti by podle poznatků autora práce mohl směřovat především k dalšímu zjednodušení systému důchodových daní. Tento trend je v posledních letech viditelný jak v České republice, tak především na Slovensku.

Abstract

NEUŽIL, Jakub. *Income tax of natural and legal persons in the Czech Republic and selected country of the European Union*. Bachelor thesis. Plzeň: Faculty of Economics, University of West Bohemia, 68 p., 2014

Keywords: income tax, natural person, legal person, tax evasion, Czech Republic, Slovak Republic

This bachelor's thesis purposes to describe the history development of natural tax of natural and legal persons in the region of the Czech Republic and Slovakia and the contemporary state of retirement taxes in these countries, including the focus on actual deficiencies and possible further development of these taxes. The specific goal of the thesis is deal with through the comparison both of these taxes in terms of possible tax evasions. The conclusion given by this thesis is understanding that systems of retirement tax of the Czech republic and Slovakia are very similar without any essential differences, which is given especially by the long time of joint development. By critical evaluation of these topics, the author of the thesis assumes that the further development could conclude in simplification of the retirement tax system. The process of simplification has been present recently in both the Czech Republic and Slovakia.